

■ Ἀπὸ τὸ Ἁγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν Ρωσίᾳ

Ἡ Σύναξις τῶν Ὁσίων Γερόντων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ὀπτίνα*

Οἱ 14 Στάρεις:

Μωϋσῆς, Ἀντώνιος, Λεωνίδας/
Λέων, Μακάριος, Ἰλαρίων,
Ἀμβρόσιος, Ἀνατόλιος Α',
Ἰσαὰκ Α', Ἰωσήφ, Βαρσα-
νούφιος, Ἀνατόλιος ὁ Νέος,
Νεκτάριος, Νίκων καὶ Ἰσαὰκ¹

Μνήμη: 10ῃ Ὀκτωβρίου

Ἡ ἹΕΡΑ ΜΟΝΗ τῆς Ὀπτίνα εὑρίσκεται στὴν περιοχὴ Καλούγκα, σὲ κάποια ἀπόστασι ἀπὸ τὴν πόλι Κοζέλσκ, διακόσια περίπου χιλιόμετρα νοτίως τῆς Μόσχας, στὴν δεξιὰ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Ζίντρα, στὶς παρυφῆς πυκνοῦ δάσους.

Καθ' ὅλον τὸν 10^ο αἰ. καὶ μέχρι τοὺς διωγμούς, τοὺς ὁποίους ἐκίνησαν οἱ *μπολσεβίκοι*, ὑπῆρξε κέντρο ἑνὸς μεγάλου κινήματος πνευματικῆς ἀνανεώσεως, ἡ ὁποία ἀντλοῦσε ἀπὸ τὴν Ἠσυχαστικὴ Παρά-

δοσι ποὺ μετέφεραν στὴν Ρωσία οἱ μαθητὲς τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ († 15η Νοεμβρίου 1796).

Γνωστὴ ἤδη ἀπὸ τὸν 15' αἰ., ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ὑπτινα ἐρημώθηκε τελείως, ἐξ αἰτίας τῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα ἐπέβαλε ἡ Αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη Β' κατὰ τῶν Μοναχῶν (1764).

Πρὸς τὰ τέλη τοῦ 19' αἰ., ὁ Μητροπολίτης Μόσχας Πλάτων, διερχόμενος ἀπὸ τὴν Ὑπτινα, ἐντυπωσιάσθηκε ἀπὸ τὴν ὁμορφιὰ τοῦ τόπου καὶ ἐπεφόρτισε τὸν Ἡγούμενο Ἀβραὰμ τῆς Μονῆς Πέσνοσα, νὰ ἀνακαινίσῃ τὸ Μοναστήρι καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν κοινοβιακὴ ζωὴ καὶ τὴν πνευματικὴ Παράδοσι τοῦ Ὁσίου Παΐσιου.

* * *

ΤΡΙΑΝΤΑ χρόνια ἀργότερα, τὸ 1821, ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Καλούγκα Φιλάρετος, μελλοντικὸς Μητροπολίτης Κίεβου, ἔνθερμος ὑποστηρικτῆς τοῦ ἡσυχαστικοῦ ιδεώδους τοῦ Ὁσίου Παΐσιου, ἴδρυσε –ὡς ἐξάρτημα τῆς Μονῆς– τὴν Ἱερὰ Σκήτη τοῦ Προδρόμου, γιὰ τοὺς Μοναχοὺς ἐκείνους ποὺ ἤθελαν νὰ ἀφιερωθοῦν ὀλοκληρωτικὰ στὴν προσευχή.

Γιὰ νὰ τὴν ὀργανώσῃ τῆς Σκήτης, προσεκάλεσε δύο κατὰ σάρκα ἀδελφοὺς, τὸν Μωϋσῆ καὶ τὸν Ἀντώνιο (Πουτίλωφ)², οἱ ὁποῖοι ζοῦσαν ἤδη μία δεκαετία στὰ δάση τοῦ Ροσλάβλ (περιοχὴ τοῦ Σμολένσκ), ὑπὸ τὴν καθοδήγησι πνευματικῶν Πατέρων τοῦ κύκλου τοῦ Ὁσίου Παΐσιου.

Ἐκεῖ, μέσα στὴν σιωπὴ καὶ τὴν ἀδι-
άλειπτη προσευχὴ, ὁ **ΜΩΥΣΗΣ** ἔμαθε
νὰ δαμάζῃ τὸν φλογερὸ καὶ ὀργίλο χα-
ρακτῆρα του.

Μετὰ ἀπὸ πῆσι τοῦ Ἐπισκόπου, χει-
ροτονήθηκε Πρεσβύτερος καὶ ἀπαρνή-
θηκε τὸν πόθο του νὰ ἀφιερωθῆ ὀλο-
κληρωτικὰ στὴν προσευχὴ καὶ τὴν θε-
ωρία, προκειμένου νὰ ἀναλάβῃ τὶς ἀ-
ναγκαῖες οἰκοδομικὲς ἐργασίες στὴν Ἱερὰ
Μονὴ καὶ τὴν νεοπαγὴ Σκήτη.

Εὐρίσκετο στὴν Μόσχα γιὰ νὰ συγ-
κεντρώσῃ χορηγίες, ὅταν πληροφορή-
θηκε ὅτι ἐξελέγη Ἡγούμενος. Παρέμεινε

στό ἀξίωμα αὐτὸ τριάντα ἑπτὰ χρόνια, κατὰ τὰ ὁποῖα ἀναλώθηκε δίχως φειδῶ γιὰ τὴν προκοπὴ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοβίου.

«Πλούσιος ἐν πενίᾳ», ὅπως τοῦ ἄρεσε νὰ λέγη, ἐπιχειροῦσε πάντοτε μεγάλα ἔργα δίχως νὰ ἔχη τὰ ἀπαραίτητα κονδύλια, ὑπολογίζοντας μόνο στὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Γιὰ τὴν διαχείρισι τῆς Μονῆς βασιζόταν στὴν εὐαγγελικὴ ἐντολὴ νὰ μὴ μεριμνᾷ γιὰ τὴν αὐριον (Ματθ. 5' 34) καὶ εἶχε ὡς ἀρχὴ νὰ μὴν ἀφήνη ποτὲ νὰ μαζεύωνται χρήματα, τὰ ὁποῖα διαμοίραζε στοὺς πτωχοὺς.

Σὲ ἐποχὲς ἀνέχειας, ξεκινοῦσε σημαντικὲς ἐργασίες ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον γιὰ νὰ συνδράμη τὶς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ ἐσήμαινε ὅτι τὸ Μοναστήρι θὰ ἔμενε δίχως φωμί.

Δὲν ἐφρόντιζε καθόλου γιὰ τὴν περιουσία, τὴν ὁποῖα κάποιοι ὑποψήφιοι γιὰ τὴν μοναστικὴ ζωὴ πρόσφεραν στὸ Μοναστήρι. Προτιμοῦσε νὰ δέχεται στὴν Ἀδελφότητα ὑποψηφίους πτωχοὺς ἢ ἀνήμπορους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους δὲν ὑπῆρχε καμμία ἐλπίδα νὰ συναποκομίση κανεὶς οἰκονομικὸ ὄφελος.

Παρὰ τὶς ἐξοχες ἀρετὲς του καὶ τὶς ἰκανότητές του γιὰ πνευματικὴ καθοδήγησι, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Μωϋσῆς περιωρίζετο στὴν διατήρησι τῆς εὐταξίας τῆς Ἀδελφότητος καὶ ἄφηνε στοὺς Στάρετς ὅ,τι ἀφοροῦσε τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῶν Μοναχῶν.

Χάρις σὲ αὐτόν, ἦλθαν καὶ ἐγκατεβίωσαν στὴν Σκήτη οἱ Ὅσιοι Γέροντες Λεωνίδας καὶ Μακάριος, οἱ ὁποῖοι ἔθεσαν στὴν ὑπηρεσία τῶν Ἀδελφῶν καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ χάρισμα τῆς διακρίσεως καὶ τῆς προοράσεως.

Ἔτσι λοιπόν, καθιέρωσαν τὸν θεσμὸ τῶν Γερόντων (*στάρτσεστρο*), ὁ ὁποῖος θὰ ἔφερνε μεγάλη δόξα στὸ εὐλογημένο Μοναστήρι τῆς Ὀπτινα καὶ τοῦ ὁποίου θεσμοῦ εἰσηγητὴς εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ὁ Στάρετς Μωϋσῆς.

Ἐν τούτοις, αὐτὴ ἡ προφητικὴ ἄσκησις τῆς πνευματικῆς καθοδηγήσεως, ἡ ὁποῖα σύντομα θὰ σαγήνευε τὰ πλήθη, προεκάλεσε ἀρχικῶς βίαιες ἀντιδράσεις ἀπὸ πλευρᾶς καχύποπτων Ἱεραρχῶν καὶ ζηλόφθονων Μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι κατήγγειλαν τὸν Ἠγούμενο Μωϋσῆ στὶς ἐκκλησιαστικὲς Ἀρχὲς ὡς ἐπικίνδυνο νεωτεριστή.

Ὁ Γέρων Μωϋσῆς ὑπέμενε ὅλες αὐτὲς τὶς ἀντιξοότητες μὲ ταπεινωσι πὺ ὄλο καὶ μεγάλωνε, ἀναλαμβάνοντας μόνος τὶς εὐθύνες, ὥστε νὰ ἀφήσῃ ἀπερίσπαστους τοὺς Στάρετς.

Πρὸς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἔλεγε μὲ ταπείνωσι: «Γνωρίζω τώρα, ὅτι εἶμαι ὁ ἔσχατος πάντων».

Ἐφθασε στὴν ἡλικία τῶν ὀγδόντα χρόνων. Ἐπασχε ἀπὸ ὑδρωπικία, ἡ ὁποία τὸν ἐκρατοῦσε καθηλωμένο στὴν κλίνη του, δὲν ἔπαυσε ὁμως νὰ διοικῆ τὸ Κοινόβιο καὶ νὰ μεριμνᾷ ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν παραμικρὴ λεπτομέρεια.

Ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ τὴν 16ῃ Ἰουνίου 1862, ἀφοῦ προηγουμένως ἐνεδύθη στὴν κλίνη του τὸ Μέγα Σχήμα, τὸ ὁποῖο ποθοῦσε ἐκ νεότητος αὐτοῦ καὶ τὸ ὁποῖο δὲν εἶχε λάβει μέχρι τότε, προκειμένου νὰ θέσῃ τὸν ἑαυτό του στὴν διακονία τῶν Ἀδελφῶν.

* * *

ΜΕΤΑ τὸν διορισμὸ τοῦ Γέροντος Μωϋσέως ὡς Ἡγουμένου, ὁ ἀδελφός του **ΑΝΤΩΝΙΟΣ** τοποθετήθηκε ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἱερᾶς Σκῆτης (1825)³.

Ἐκ νεότητος αὐτοῦ ποθοῦσε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν μοναχικὸ βίον. Μετέβη στὸ δάσος τοῦ Ροσλάβλ, ὅπου ἀσκήτευε ὁ κατὰ σάρκα ἀδελφός του Γέρων Μωϋσῆς, ἀφοῦ προηγουμένως ὑπέστη πολλὰ βάσανα καὶ ταλαιπωρίες ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες τοῦ Ναπολέοντος, κατὰ τὴν ἄλωσι τῆς Μόσχας (1812).

Διδάχθηκε μέσα στὴν ἡσυχία τὴν πλήρη ἐκκοπὴ τοῦ ἰδίου θελήματος καὶ τὴν ταπείνωσι, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει στὴν Χάρι τοῦ Θεοῦ νὰ ἐνεργῆ στὴν καρδιά τοῦ Μοναχοῦ.

Σὲ ὄλη του τὴν ζωὴ, θεωροῦσε τὸν ἑαυτό του ὑποτακτικὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Γέροντος Μωϋσέως, ὁ ὁποῖος συχνὰ τοῦ ἐφέρετο αὐστηρὰ γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσῃ. Ὁ Ἀντώνιος παρέμενε ἐνώπιόν τοῦ Γέροντος πάντοτε σιωπηλὸς ἀπὸ σεβασμὸ, στὸν ὁποῖο καὶ ἐξαγορευόταν καὶ τὸν παραμικρὸ λογισμό του.

Εἶχε μεγάλο ζῆλο γιὰ τὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες καὶ ὅταν ἐπέστρεφε στὸ κελλί του, ἀφιέρωνε ὅλο τὸν ἐλεύθερο χρόνο του στὴν μελέτη καὶ τὴν προσευχή.

Ἀφοῦ ἐκαθάρισε τὸ ἔδαφος τῆς νεοπαγοῦς Σκῆτης μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια καὶ ἔκτισε τὰ πρῶτα κελλιά, ἐπὶ δεκατέσσερα χρόνια

ἐπαγρυπνοῦσε γιὰ τὴν ὀργάνωσι τῆς Σκήτης, ἀναλαμβάνοντας ὁ ἴδιος τὶς ἐργασίες, τὶς ὁποῖες οἱ Ἀδελφοὶ δὲν εἶχαν τὴν δυνατότητα νὰ φέρουν εἰς πέρας.

Ἡ Ἀδελφότης ἦταν ὠργανωμένη σὰν πραγματικὸς προθάλαμος τῶν Οὐρανῶν. Ἐθαύμαζε κανεὶς τὴν αὐστηρότητα, τὴν ταπείνωσι καὶ τὴν ἀπλότητα τῶν Μοναχῶν, καθὼς καὶ τὴν εὐλάβεια καὶ τὴν βαθεῖά τους κατάνυξι στὶς πολύωρες Ἀκολουθίες.

Ὑπὸ τὴν καθοδήγησί τοῦ Στάρετς Ἀντωνίου, ἡ Ἱερὰ Σκήτη κατέστη πόλος ἔλξεως πνευματοφόρων ἀνδρῶν.

Ἄν καὶ ἦταν συχνὰ ἄρρωστος καὶ ἐπὶ τριάντα χρόνια ὑπέφερε ἀπὸ πυώδη ἔλκη στὰ πόδια καὶ πονοῦσε σὲ τέτοιο βαθμό, ὥστε ἐνόμιζε ὅτι τοῦ ἔκοβαν αὐτὰ μὲ πριόνι, ὁ Ἀντώνιος εἶχε πάντοτε ἰλαρὸ πρόσωπο καὶ ἀντιμετώπιζε τὶς δοκιμασίες ὡς θεόσταλη θεραπεία γιὰ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς του.

Ἐκανε ὑπομονὴ καὶ ἐκμεταλλευόταν τὶς περιόδους, κατὰ τὶς ὁποῖες δὲν τοῦ ἦταν δυνατὸν νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ κελλί του, ὥστε νὰ ἀφιερώνεται στὴν μελέτη καὶ τὴν προσευχή· μόλις δὲ ἀνακτοῦσε τὶς δυνάμεις του, ἀνελάμβανε ἐκ νέου τὶς ἐργασίες του.

Τοῦ ἐπεφυλάσσετο ὁμως μία ἀκόμη μεγαλύτερη δοκιμασία. Τὸ 1839, ὁ Ἐπίσκοπος Νικόλαος τῆς Καλούγκα, τὸν ὁποῖο ἐνοχλοῦσε ἡ ἀκτινοβολία τῶν Στάρετς, τὸν διώρισε Ἡγούμενο τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Μαλογιαροσλάβετς, ὅπου ὑπῆρχε ἡ συνήθεια οἱ Ἡγούμενοι νὰ προέρχωνται ἀπὸ τὴν Ὀπτινα.

Τὸ ἀξίωμα αὐτὸ ἀπέβη γιὰ τὸν Ἀντώνιο ἀληθινὸ μαρτύριο, διότι ἐκτὸς ἀπὸ τὴν διοίκησι τῆς Μονῆς, ἡ ὁποία εὐρίσκετο πλησίον τῆς πόλεως, ἔπρεπε νὰ καθοδηγῇ μίαι Ἀδελφότητα δώδεκα Μοναχῶν, ἡ ὁποία ἐστερεῖτο ἐνότητος καὶ ζήλου.

Ἐζήτησε ἐπανειλημμένως ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τοῦ ἀξιώματος, ἀλλὰ πάντοτε συναντοῦσε τὴν ἀνένδοτη ἄρνησί του. Ὁ Ἀντώνιος μετέβαινε κατὰ καιροὺς στὴν Μόσχα γιὰ τὶς ὑποθέσεις τῆς Μονῆς. Ἐκεῖ, προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴ τοῦ Ἁγίου Μητροπολίτου Φιλάρετου, ὁ ὁποῖος κατανοώντας τὴν πνευματικὴ του δοκιμασία, μεσολάβησε ὑπὲρ αὐτοῦ στὸν Ἐπίσκοπο τῆς Καλούγκα. Τέλος, μετὰ τὸν διορισμὸ ἐνὸς νέου Ἐπισκόπου, ἡ παραίτησίς του ἔγινε δεκτὴ καὶ ἀφοῦ ἔγινε ἡ ἐνθρόνισις τοῦ διαδόχου του, ὁ Ἀντώνιος ἀξιώθηκε νὰ ἐπιστρέψῃ στὴν Ὀπτινα καὶ νὰ ἀναλάβῃ ἐκ νέου τὴν θέσι τοῦ ὑποτακτικοῦ στὸν ἀδελφὸ του Γέροντα Μωϋσῆ (1853).

Διήλθε τὸ υπόλοιπο τοῦ βίου του σὲ ἓνα μικρὸ κελλί τῆς Σκήτης, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἔβλεπε μόνο τὸν οὐρανό, περιτριγυρισμένος ἀπὸ στοίβες βιβλίων, χωρὶς νὰ ἀσχολῆται μὲ διοικητικὲς ὑποθέσεις.

Διατηροῦσε τὸν ἴδιο ζῆλο γιὰ τὴν προσευχὴ ὅπως καὶ στὴν νεότητά του καὶ τοῦ ἄρεσε νὰ λέγῃ:

«Ἄρχισε νὰ προσεύχεσαι πρὸς τὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν καὶ πολὺ γρήγορα τὴν καρδίαν σου θὰ τὴν θερμάνῃ ἢ γλυκύτης τοῦ Ὀνόματός Του, διότι ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ ἐστὶ, καταφλέγον λογισμοὺς ἀκαθάρτους καὶ θερμαῖνον τὴν καρδίαν, ὥστε νὰ ἐκπληρώσῃ αὐτὴ τὰς ἐντολάς Αὐτοῦ».

Ὅταν τελοῦσε τὴν θεία Λειτουργία, ἦταν πλήρης θείας Χάριτος, ἰδιαίτερος μάλιστα κατὰ τὴν στιγμή τῆς Μεγάλης Εἰσόδου.

Ἐχοντας ὑποστηρίξει τὴν ἐγκατάστασι τῶν Στάρετς καὶ τὴν ἀνάπτυξι τῆς θεοφιλοῦς διακονίας τους (*στάρτσεστβο*), ἀπείχε ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴν πνευματικὴ καθοδήγησι, ἀλλὰ ἐδέχετο πάντα μὲ θέρμη καὶ προσήνεια ὅσους τὴν ἐπιζητοῦσαν.

Ὅταν οἱ ἐπισκέπτες τοῦ ἔθεταν ἐρωτήματα φιλοσοφικὰ ἢ θεολογικά, τοὺς παρέπεμπε στὸν Γέροντα Μωϋσῆ ἢ στὸν Στάρετς Μακάριο, ἢ τοὺς ἀπαντοῦσε πολὺ ἀπλᾶ:

«Καθάρισε τὴν καρδιά σου καὶ ὅλα θὰ τὰ μάθῃς».

Ἡ κοίμησις τοῦ κατὰ σάρκα ἀδελφοῦ καὶ πνευματικοῦ του Πατρὸς Μωϋσέως τὸ 1862 τὸν ἔθλιψε βαθύτατα. Ἀπὸ τότε ἔζησε ἔγκλειστος περίπου ἓναν χρόνον, ἐρχόμενος ἔτσι, μυστικῶς, σὲ πνευματικὴ κοινωνία μὲ τὸν μεταστάντα.

Καθὼς οἱ ἀσθενεῖς του χειροτέρευαν καὶ δὲν ἦταν σὲ θέσι νὰ μεταβῇ στὴν Ἐκκλησία, ἐνεδύθη στὸ κελλί του τὸ Μέγα Σχῆμα καὶ ἀφιερώθηκε ὀλοκληρωτικὰ στὴν προσευχὴ. Στὸν τοῖχο εἶχε ἀναρτημένο τὸ ρητό: **«Χρόνου φείδου!»**, γραμμένο μὲ μεγάλα γράμματα.

Θεωρώντας ὅτι δὲν ἦταν παρὰ ἓνας ἀρχάριος, προσέθετε ἄθλον ἐπὶ ἄθλου στὴν προετοιμασία του γιὰ τὴν συνάντησί του μὲ τὸν Θεό. Ἐφρόντισε γιὰ ὅλες τὶς λεπτομέρειες τῆς ταφῆς του, ἐκάλεσε στὸ προσκέφαλό του τὸν Ἠγούμενο Ἰσαάκ, προκειμένου νὰ λάβῃ τὴν εὐλογία του γιὰ τὸ τελευταῖο ταξίδι καὶ παρέδωσε τὴν ψυχὴ του στὸν Κύριον τὴν 7η Αὐγούστου 1865. Ἐνταφιάσθηκε δίπλα στὸν ἀυταδελφό του Ἀββᾶ Μωϋσῆ.

ΧΑΡΙΣ στὸ ἔργο τῶν Ὁσίων Γερόντων Μωυσέως καὶ Ἄντωνίου, ἐδημιουργήθησαν εὐνοϊκὲς συνθήκες, ὥστε ἐν συνεχείᾳ ὁ Στάρετς **ΛΕΩΝΙΔΑΣ** (Ναγκόλκιν) νὰ καθιερώσῃ τὸν θεοδώρητο θεσμὸ τῶν Γερόντων (*στάρτσεστβο*) στὴν Ὀπτινα⁴.

Γόνος ταπεινῆς οἰκογενείας τοῦ Καρατσεφ στὴν Διοίκησι τοῦ Ὀρλώφ, ἐργάσθηκε στὰ νεανικά του χρόνια ὡς ἐμπορικὸς ἀντιπρόσωπος καὶ ἀπέκτησε ἔτσι μεγάλη πείρα τῶν ἀνθρώπων.

Σὲ ἡλικία εἴκοσι ἑννέα ἐτῶν, εἰσῆλθε στὴν Ὀπτινα ὡς δόκιμος, ἔμεινε μόνο δύο χρόνια καὶ κατόπιν ἔλαβε τὸ Σχήμα στὴν Ἱερὰ Μονὴ τῆς Λευκῆς Χαράδρας.

Ὀλίγο ἀργότερα, χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος καὶ συνάντησε τὸν Στάρετς Θεόδωρο⁵, ὁ ὁποῖος, μετὰ ἀπὸ πολύχρονη παραμονὴ στὴν Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ὁσίου Παΐσιου στὴν Μολδαβία, εἶχε ἐπιστρέψει στὴν Ρωσία γιὰ νὰ διαδώσῃ τὴν Ἱσυχαστικὴ Παράδοσι.

Ὅταν ὁ Γέρων Λεωνίδας ἔγινε Ἡγούμενος (1804), προσεκάλεσε πλησίον του τὸν Στάρετς Θεόδωρο. Μετὰ ἀπὸ τέσσερα χρόνια παραιτήθηκε τοῦ ἀξιώματος τοῦ Ἡγουμένου καὶ ἔλαβε τὸ Μέγα Σχήμα, μετονομασθεὶς Λέων (ἢ Λέβ), προκειμένου νὰ ἀφιερωθῇ στὴν προσευχὴ μέσα στὸ δάσος, μαζὶ μὲ τὸν Γέροντά του καὶ ἕναν ἀκόμη Ἐρημίτη, τὸν Γέροντα Κλεόπα, προερχόμενον καὶ ἐκεῖνον ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ὁσίου Παΐσιου στὸ Νεάμτς.

Ἡ φήμη τοῦ Στάρετς Θεοδώρου ὡς πνευματικοῦ Πατρός, σύντομα προσείλκυε πολλοὺς πιστοὺς, οἱ ὁποῖοι διψοῦσαν γιὰ διδαχὴ καὶ ἔτσι οἱ τρεῖς Ἐρημίτες ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν περιοχὴ, πρὸς ἀναζήτησιν τῆς πλήρους ἡσυχίας.

Οἱ Γέροντες Λεωνίδας καὶ Κλεόπας ἐγκατεστάθησαν σὲ μία Σκήτη τῆς ἀπομακρυσμένης Ἱερᾶς Μονῆς Βαλαάμ, στὴν λίμνη Λαντόγκα, ὅπου ἦλθε νὰ τοὺς συναντήσῃ καὶ ὁ Γέρων Θεόδωρος μετὰ ἀπὸ τριετῆ ἐγκλεισμὸ στὴν Μονὴ Παλεόστρωβ, λόγῳ συκοφαντικῶν κατηγοριῶν ἐναντίον του.

Καὶ στὴν Σκήτη ὁμως αὐτῇ, τὸ φῶς τῆς ἀγίας βιοτῆς τοὺς δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀποκρυβῇ καὶ πάμπολλοι ἦσαν οἱ Μοναχοί, οἱ ὁποῖοι προσήρχοντο, ζητώντας συμβουλές. Ἡ φήμη αὐτῇ προκάλε-

σε τὴν ἀντίδρασι τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς Βαλαάμ, ὁ ὁποῖος διαμαρτυρήθηκε κατὰ τῶν δῆθεν *νεωτεριστῶν* στὸν Μητροπολίτη τῆς Ἀγίας Πετροπόλεως.

Οἱ τρεῖς Ὅσοιοι Ἐρημίτες, ἂν καὶ ἀθωώθησαν, προετίμησαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν Μονὴ Βαλαάμ καὶ νὰ ἐγκαταβιώσουν στὴν Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ὄσιου Ἀλεξάνδρου τοῦ Σβίρ. Ἐκεῖ, πέντε χρόνια ἀργότερα (1822), ἀναπαύθηκε ὁ Στάρετς Θεόδωρος.

Ἡ ἀπώλεια τοῦ Γέροντός του, ἦταν σκληρὴ δοκιμασία γιὰ τὸν Λεωνίδα, ὁ ὁποῖος κατέφυγε στὸν Θεὸ καὶ ἔλαβε ἀπὸ τὸν Κύριο τὸ δῶρο τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς καὶ τῆς διακρίσεως τῶν λογισμῶν. Ὁ Λεωνίδας θέλησε νὰ ἀποσυρθῆ στὴν Ἱερὰ Σκήτη τῆς Ὀπτινα, ἀλλὰ οἱ Ἀδελφοὶ δὲν τὸν ἄφησαν νὰ τοὺς ἐγκαταλείψῃ.

Μόλις τὸ 1829, κατῶρθωσε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Μονὴ τοῦ Σβίρ γιὰ νὰ ἐγκατασταθῆ στὴν Ὀπτινα μαζί μὲ ἕξι ὑποτακτικούς του. Ὄταν ἔφθασε ἐκεῖ, ἡ τελειότης τοῦ ἀσκητικοῦ βίου του, ἡ σοφία, τὸ χάρισμα του νὰ διεισδύῃ στὰ μύχια τῆς ψυχῆς, καθὼς καὶ ἡ καλωσύνη καὶ ἡ εὐσπλαγχνία του ἔναντι τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ δυστυχησμένων, προσεῖλκυσαν στὸ πρόσωπό του τὴν ἀγάπη καὶ τὸν σεβασμὸ ὄλων.

Ἦταν γιγαντόσωμος καὶ ἰδιαίτερα ρωμαλέος· ἡ προχωρημένη ἡλικία του καὶ ἡ ἀρρώστια, ἡ ὁποία τοῦ προκαλοῦσε παχυσαρκία, δὲν τὸν ἐμπόδιζαν νὰ ἐφαρμόζῃ πάντοτε μία αὐστηρὴ ἐγκράτεια. Εἶχε μακρὰ γκριζοκίτρινα μαλλιά ποὺ θύμιζαν λιονταρίσια χαίτη καὶ βλέμμα ἄγρυπνο καὶ διαπεραστικό. Χρησιμοποιοῦσε γλῶσσα ζωντανὴ καὶ οἰκεία, τὴν ὁποία ἐχρωμάτιζε πάντοτε μὲ χαριτολογήματα.

Ἡ παρουσία του ἀνέδιδε ἀτρόμητη δύναμι καὶ μεγαλειώδη γαλήνη καὶ μετέδιδε σὲ ὅσους τὸν ἐπλησίαζαν μίαν αἴσθησι εἰρήνης καὶ ἐμπιστοσύνης. Ἐνώπιόν του οἱ καρδιὲς ἄνοιγαν πρὸς τὸν Θεό, θλίψεις καὶ κακοὶ λογισμοὶ διελύοντο.

Ὁ κόσμος συνέρρει στὸ μικρὸ κελλί του, τὸ ὁποῖο εἶχε γίνοι τὸ πνευματικὸ κέντρο τῆς Μονῆς, καθένας δὲ εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ τοῦ ὑποβάλλῃ τὰ ἐρωτήματα ποὺ ἤθελε, ἐν ὅσῳ ὁ Γέρων, ντυμένος στὰ λευκά, καθόταν στὴν κλίνη του καὶ ἀσχολεῖτο μὲ τὸ συνηθισμένο ἐργόχειρό του: ἔπλεκε ζῶνες.

Στοὺς μὲν ἀποκάλυπτε τοὺς κρυφοὺς λογισμοὺς τους, γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσῃ νὰ ἀλλάξουν ζωὴ, τοὺς δὲ ἐθεράπευε, διαβάζοντάς τους μία εὐχὴ ἢ χρίοντάς αὐτοὺς μὲ ἁγιασμένο ἔλαιο.

Ἐδίδασκε, ἐνεθάρρυνε, ἐγίνετο τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, χωρὶς ποτὲ

ώστόσο νὰ περισπᾶται ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν περισυλλογὴν καὶ τὴν προσευχὴν.

Ἐν τούτοις, ὠρισμένοι Μοναχοὶ ἐσκανδαλίζοντο, βλέποντας ἕναν Ἑσυχαστὴν νὰ συνομιλῇ τόσο ἐλεύθερα –καὶ συχνὰ γιὰ τόσες πολ-
λὲς ὥρες– μὲ ἀνθρώπους κάθε εἴδους.

Ἄλλοι τὸν ἐμέμφοντο, ὅτι δῆθεν καινοτομοῦσε στὸν τρόπο ἀσκή-
σεως τῆς ἱεραῆς Ἐξομολογήσεως. Ὁ Στάρετς Λεωνίδας τοὺς ἀπαν-
τοῦσε, ὅτι ἡ πρακτικὴ τῆς ἐξαγορεύσεως τῶν λογισμῶν καὶ ἡ πνευ-
ματικὴ συνομιλία μὲ ἕναν Γέροντα, ποὺ ἀνάγεται στὶς ἀπαρχὰς τοῦ
Μοναχισμοῦ, δὲν ἀποβλέπει στὴν ὑποκατάστασι τοῦ Μυστηρίου
τῆς Ἐξομολογήσεως, ἀλλὰ στὴν συμπλήρωσί του. Δὲν ἀρκεῖ, δηλαδὴ,
νὰ ἀκούῃ ὁ Ἱερεὺς τὴν συχνὰ μηχανικὴν Ἐξομολόγησι τῶν ἀμαρτιῶν
καὶ νὰ διαβάζῃ μία συγχωρητικὴ εὐχὴ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπανορθώ-
νῃ ἐπίσης τὴν συνείδησι, νὰ δίνῃ στὸν ἐξομολογούμενον τὴν ἐλευθε-
ρία του, νὰ ἀποκαθιστᾷ στὸ πρόσωπο τὴν ἰκανότητα νὰ προχωρῇ
ἐλεύθερα πρὸς τὸν Θεό. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργο, τὸ ὁποῖο ἐπιτελεῖ ὁ
Στάρετς μὲ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ.

Οἱ δραστηριότητες τοῦ Γέροντος ἐξακολουθοῦσαν ὡστόσο νὰ προ-
καλοῦν ὑποψίες καὶ ζηλοφθονία. Κατὰ τὸ ἔτος 1836, ἡ μυστικὴ ἀ-
στυνομία ἔδωσε στὸν Ἐπίσκοπο τῆς Καλούγκα μία ἀναφορὰ-
καταγγελία, ὅτι δῆθεν ὁ Ἡγούμενος Μωϋσῆς καὶ ὁ Στάρετς Λεωνί-
δας ἀπεργάζονταν τὴν καταστροφὴν τῆς Μονῆς πρὸς ὄφελος τῆς
Σκήτης. Ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος εἶχε ἤδη ἐκδηλώσει τὴν ἀντίθεσί
του, ἐκάλεσε τὸν Στάρετς Μωϋσῆ καὶ τὸν ἐπέπληξε δριμύτατα, διέ-
ταξε δὲ νὰ ἐγκατασταθῇ ὁ Λεωνίδας στὴν Μονὴ καὶ τοῦ ἀπαγόρευ-
σε νὰ φέρῃ τὸ Μέγα Σχῆμα καὶ νὰ δέχεται ἐπισκέπτες.

Ὁ Στάρετς Λεωνίδας ὑπάκουσε στὶς δύο πρῶτες ἐντολὰς, ἀλλὰ
τοῦ ἦταν ἀδύνατον νὰ διώξῃ τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι συγ-
κεντρῶνοντο στὴν πόρτα τοῦ νέου του κελιοῦ. Ὄταν ὁ Ἡγούμε-
νος φοβισμένος τὸν προειδοποίησε, ὅτι ἡ ἀνυπακοὴ στὸν Ἐπίσκοπο
θὰ ἐσήμαινε ἐκτοπισμὸν στὴν Σιβηρία, ὁ Στάρετς τοῦ ἀπάντησε:
«Καὶ λοιπόν! Καὶ στὴν Σιβηρία νὰ μὲ στείλῃ καὶ ζωντανὸν νὰ μὲ
κάψῃ, θὰ παραμείνω ὁ ἴδιος Λεωνίδας. Δὲν προσκαλῶ κανέναν νὰ
ἔλθῃ νὰ μὲ ἰδῇ, ἀλλὰ δὲν μοῦ εἶναι δυνατὸν νὰ διώξω ὅσους ἔρχον-
ται». Ὁ Ἡγούμενος Μωϋσῆς ἀποσύρθηκε τότε σιωπηλὰ.

Οἱ διώξεις κατὰ τοῦ Στάρετς Λεωνίδα ἐπεκτάθηκαν καὶ στοὺς
μαθητὰς του. Καθὼς εἶχε τὴν συνήθειαν νὰ στέλνῃ τὶς πνευματικὰς

του θυγατέρες, οί όποίες ποθοῦσαν νά αφιερωθοῦν στόν Θεό, σέ μία ένάρετη Μοναχή τῆς Μονῆς Μπέλεφ, πού λεγόταν Άνθία, ό Ύξομολόγος τοῦ Κοινοβίου δυσαρεστήθηκε ἀπό τήν φήμη πού απέκτησε ή Άνθία, ή όποία δέν τελούσε ὑπό τήν πνευματική καθοδήγησι αὐτοῦ τοῦ ἰδίου.

Ό Ύξομολόγος κατηγορήσε τόν Στάρετς, ότι δῆθεν διέδιδε μία νέα αἵρεσι, ἀφοῦ επέτρεπε σέ μία Μοναχή νά ἀκούη Ύξομολογήσεις καί νά δίνη ἄφεσι στό ὄνομά του. Ξφθασαν μάλιστα στό σημεῖο νά τόν κατηγορήσουν ὡς δῆθεν *μασόνο*, ἐπειδὴ εἶχε συστήσει στίς Μοναχές νά διαβάζουν τόν Άββᾶ Δωρόθεο Γάζης!

Ό ὑπόθεσις ἔφθασε ὡς τόν Ύπίσκοπο Δαμασκηνό τῆς Τούλα, στόν όποῖο ὑπαγόταν τὸ Κοινόβιο καί ό όποῖος διέταξε νά ἐκδιωχθῆ ή Μοναχή Άνθία.

Όσο γιά τόν Στάρετς, τόν μετέφεραν σέ ἓνα ἀπομονωμένο κελλι καί τοῦ ἀπαγόρευσαν ἐκ νέου νά δέχεται ἐπισκέπτες. Ό ἀπαγόρευσις αὐτὴ ἀπεδείχθη ἐκ τῶν πραγμάτων ἀναποτελεσματική καί δέν στάθηκε ἱκανὴ νά ἐμποδίσῃ τὰ πλήθη κόσμου, τὰ όποία συνέρρεαν γιά νά προσκυνήσουν καί νά ἀσπασθοῦν τήν ἄκρη τοῦ ράσου του.

Εἶναι βέβαιο, ότι δέν θὰ ἀπέφευγε τελικὰ τήν ἐξορία στό Σολόβσκυ τοῦ Άπω Βορρᾶ, χωρὶς τήν θεόσταλη παρέμβασι τῶν Μητροπολιτῶν Φιλαρέτου Κιέβου καί Φιλαρέτου Μόσχας, τοὺς όποίους εἰδοποίησε ό Στάρετς Μακάριος μὲ ἐπιστολή του, ὡς καί τήν συνηγορία τοῦ Άγίου Ύγνατίου Μπριαντσανίνωφ.

Ό Μοναχή Άνθία ἔγινε καί πάλι δεκτὴ στήν Ύερὰ Μονὴ Μπέλεφ, μάλιστα δὲ ἐν συνέχειᾳ ἐξελέγη καί Ύγουμένη. Ό Ύπίσκοπος τῆς Τούλα μετέβη αὐτοπροσώπως στήν Όπτινα μαζί μὲ τόν Ύπίσκοπο τῆς Καλούγκα, προκειμένου νά ἀποκαταστήσουν τόν Στάρετς Λεωνίδα στό λειτούργημά του.

Ό Άγιος Γέρων Λεωνίδας ἦταν πλέον ἔβδομήντα δύο ἔτῶν καί ὀλίγο ἀργότερα, τήν 11ῃ Ὀκτωβρίου 1841, παρέδωσε τήν ὄσιακή του ψυχὴ στόν Κύριο.

ΣΤΟ ΧΑΡΙΣΜΑΤΙΚΟ του λειτούργημα τὸν διαδέχθηκε ό Στάρετς **ΜΑΚΑΡΙΟΣ** (Ύβάνωφ)⁶, ό όποῖος κατὰ τὰ τελευταῖα

ἐπτά χρόνια ὑπῆρξε στενὸς συνεργάτης καὶ φίλος του, τὸ «ἕτερον ἡμισὺ του», κατὰ κάποιον τρόπο.

Οἱ δύο ἅγιοι Γέροντες ἦταν ὡστόσο πολὺ διαφορετικοί. Ἐνῶ ὁ Στάρετς Λεωνίδα ἦταν ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, μὲ μικρὴ μὀρφωσι, εὐθυμος, πρακτικὸς καὶ προσγειωμένος, ὁ Στάρετς Μακάριος ἦταν γόνος οἰκογενείας εὐλαβῶν ἀρχόντων τῆς περιοχῆς τῆς Καλούγκα. Ἦταν πρᾶος καὶ συνεσταλμένος, μικροκαμωμένος καὶ ἀσθενικός, μὲ ἐλαττωματικὴ ὄρασι καὶ ὀμιλία. Τὸ πρόσωπό του, ὄχι ἰδιαίτερα ὀμορφο, ἔδειχνε σκυθρωπὸ ἐξ αἰτίας τῆς μόνιμης αὐτο-συγκεντρώσεως καὶ περισυλλογῆς, ἀκτινοβολοῦσε ὅμως καλωσύνη, σὰν νὰ τὸ ἐφώτιζε ἐσωτερικὰ ἓνα ἀπαλὸ φῶς. Ἀγαποῦσε τὴν μουσικὴ καὶ τὴν φύσι, εἶχε δὲ μεγάλη ἐκκλησιαστικὴ παιδεία.

Σὲ ἡλικία εἴκοσι δύο ἐτῶν ἀπαρνήθηκε τὴν περιουσία του καὶ ἓνα πολλὰ ὑποσχόμενον συνοικέσιον, προκειμένου νὰ γίνῃ δόκιμος Μοναχὸς στὴν Ἱερὰ Μονὴ τῆς Πλοιστάνσκ, ἡ ὁποία ἦταν ἀπομονωμένη μέσα σὲ πυκνὸ δάσος καὶ ὅπου πενήντα Μοναχοὶ ἀκολουθοῦσαν τρόπο ζωῆς αὐστηρὸ μὲν, ἀλλὰ ἐπικεντρωμένο μᾶλλον στὴν ἐξωτερικὴ πειθαρχία.

Μετὰ τὴν πάροδο πέντε ἐτῶν, ἔλαβε τὸ Σχῆμα καὶ σύντομα χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος (1815). Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἦλθε στὴν Ἱερὰ Μονὴ γιὰ νὰ περάσῃ ἐκεῖ τὰ τέλη τοῦ βίου του, ὁ Στάρετς Ἀθανάσιος (Ζαχάρωφ). Εἶχε ζήσει στὸ Νεάμτς ὑπὸ τὴν καθοδήγησι τοῦ Ὁσίου Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ· ἐκεῖ εἶχε λάβει μέρος στὸ ἔργο τῆς μεταφράσεως πατερικῶν κειμένων καὶ εἶχε φέρει μαζί του στὴν Ρωσία πολλὰ χειρόγραφα κείμενα περὶ προσευχῆς καὶ θεωρίας. Ὁ Μακάριος μὴθήκε ἀπὸ τὸν Γέροντά του στὰ συγγράμματα αὐτά, καθὼς καὶ στὴν πρακτικὴ τῆς νοερᾶς προσευχῆς.

Ὅταν ἀναπαύθηκε ὁ Γέρον Ἀθανάσιος (1825), ὁ Μακάριος διωρίσθηκε Ἐξομολόγος στὸ Κοινόβιο τοῦ Σέφσκ. Προσευχόταν καὶ παρακαλοῦσε τὸν Θεὸ νὰ τοῦ στείλῃ ἓναν ἄνθρωπον ἰκανὸ νὰ δώσῃ λύσεις στὴν πληθώρα τῶν ἐρωτημάτων, τὰ ὁποία προέκυπταν ἀπὸ τὸ ἐξομολογητικὸ λειτούργημα.

Μετὰ ἀπὸ ὀλίγον καιρὸ συνάντησε τὸν Γέροντα Λεωνίδα, ὁ ὁποῖος παρέμεινε ἕξι μῆνες στὸ Πλοιστάνσκ, πρὸ τοῦ νὰ ἐγκατασταθῇ μόνιμως στὴν Ὀπτινα. Ὁ Γέρον Λεωνίδα διέκρινε ἀμέσως τὶς ἀρετὲς τοῦ Μακαρίου καί, παρὰ τὴν διαφορὰ ἡλικίας, τοῦ συμπεριφερόταν ὡς ἴσος πρὸς ἴσον· τελικὰ ὅμως, ἐνέδωσε στὶς παρακλήσεις

τοῦ ταπεινοῦ Μακαρίου καὶ δέχθηκε νὰ τοῦ συμπεριφέρεται ὡσὰν σὲ ὑποτακτικό.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησι τοῦ πατρὸς Λεωνίδου, οἱ δύο ἄνδρες διατήρησαν τακτικὴ ἀλληλογραφία, ἀλλὰ μόλις τὸ 1834 κατῶρθωσε ὁ Μακάριος νὰ ἀποδεσμευθῆ ἀπὸ τὶς ὑποχρεώσεις του καὶ νὰ μεταβῆ στὴν Ὑπτινα γιὰ νὰ τὸν συναντήσῃ.

Τὸ 1836, διωρίσθηκε Ἐξομολόγος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὑπτινα καὶ μετὰ ἀπὸ τρία χρόνια Δικαίος τῆς Σκήτης. Δὲν ἔπαυσε ὅμως ποτὲ νὰ θεωρῇ τὸν ἑαυτό του ὑποτακτικὸ τοῦ Στάρετς Λεωνίδου καὶ ποτὲ δὲν ἐπιχειροῦσε ὅ,τιδήποτε χωρὶς τὴν εὐλογία του. Δὲν ἔφευγε ἀπὸ πλησίον του καὶ ἐπὶ μία ἑπταετία καθωδηγοῦσαν ἀπὸ κοινοῦ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῶν Μοναχῶν καὶ τῶν λαϊκῶν, οἱ ὁποῖοι συνέρρεαν στὴν Ὑπτινα. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ἦταν «ψυχὴ μία σὲ σώματα δύο».

Προικισμένος μὲ καλαισθησία, ὁ Στάρετς Μακάριος ἐφρόντισε πολὺ γιὰ τὸν καλλωπισμὸ τοῦ ἀνθόκηπου τῆς Σκήτης, καθὼς καὶ γιὰ τὸν ἐμπλουτισμὸ τῆς βιβλιοθήκης της. Ἐφρόντιζε ἐπίσης γιὰ τὴν εὐταξία τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν.

Ἐγείρετο στὶς δύο τὸ πρωῖ καὶ ἀφοῦ πρῶτα προσευχόταν γιὰ τέσσερις περίπου ὥρες, κατόπιν ἀσχολεῖτο μὲ τὴν μετάφρασι ἢ μὲ τὴν διόρθωσι μεταφράσεων πατερικῶν κειμένων ἢ μὲ τὴν ἀλληλογραφία του, ἢ ὁποία ὑπῆρξε ὀγκωδεστάτη· μετὰ τὴν κοίμησί του ἐξεδόθησαν πέντε τόμοι μὲ ἐπιστολές του, οἱ ὁποῖες ἀντανακλοῦν ὅλη τὴν πνευματικὴ σοφία του.

Ἐγευματίζει ἀπὸ κοινοῦ μὲ τοὺς μαθητὰς του στὸ κελλί του καὶ μετὰ ἐπέτρεπε στὸν ἑαυτό του ἓνα διάλειμμα μιᾶς ὥρας γιὰ νὰ περιδιαβάσῃ στὸν ἀνθόκηπο. Πήγαινε σιωπηλὰ ἀπὸ λουλούδι σὲ λουλούδι, γεμᾶτος θαυμασμὸ γιὰ τὸ μεγαλεῖο τῆς Δημιουργίας τοῦ Θεοῦ.

Ἀπὸ τὶς δύο τὸ μεσημέρι καὶ ἑξῆς, δεχόταν στὸ Ἀρχονταρίκι, δίπλα στὴν εἴσοδο τῆς Σκήτης, ὅλους ὅσοι τὸν ἀνέμεναν, ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Ἄκουγε τοὺς ἐπισκέπτες μὲ ἀγάπη καὶ ταπεινοφροσύνη, ὅποιο καὶ ἂν ἦταν τὸ ζήτημα ποῦ τοὺς ἀπασχολοῦσε. Διακρίνοντας ἐκεῖνο ποῦ θὰ ἦταν ὠφέλιμο γιὰ τὴν κατάστασί τους, ἀμέσως τοὺς ἔδινε συμβουλές ἢ τοὺς ἔλεγε κάποιο λόγο παρηγορητικό, ἔτσι ὥστε μετὰ τὴν συνάντησι μὲ τὸν Στάρετς ὅλοι ἔφευγαν ἀνανεωμένοι.

Ὁ λόγος του, πάντοτε πρᾶος, ἔκανε τοὺς ὑπερηφάνους νὰ σκύ-

βουν τὴν κεφαλή, ἔδινε ἐλπίδα στοὺς ἀποκαωμένους, μετέστρεφε στὴν πίστι τοὺς ἀπίστους καὶ εἶχε τὴν δύναμι νὰ ἐκβάλῃ τὰ δαιμόνια.

Μία ἡμέρα τοῦ ἔφεραν ἕναν δαιμονισμένο. Ὅταν ὁ Στάρετς εἰσῆλθε στὸ Ἀρχονταρῖκι, ὁ δαιμονισμένος ὤρμησε μὲ φωνὲς ἐπάνω του καὶ τὸν ἐρράπισε δυνατά. Ἀμέσως ὁ Στάρετς τοῦ ἔστρεψε καὶ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ προσώπου του. Τότε, ὁ δαίμων δὲν ἄντεξε καὶ ἐξῆλθε ἀπὸ τὸν ταλαίπωρο ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος παρέμεινε γιὰ πολλὴ ὥρα λιπόθυμος στὰ πόδια τοῦ Ἁγίου, ἀλλὰ ὅταν συνῆλθε εἶχε θεραπευθῆ.

Ὅταν ἀποσυρόταν τὸ βράδυ στὸ κελλί του, ἐξαντλημένος καὶ μὴ δυνάμενος πλέον νὰ ὀμιλήσῃ, ὁ Γέρων ἄκουγε προσευχὲς γιὰ νὰ ξεκουρασθῆ καὶ μετὰ δεχόταν τοὺς Ἀδελφοὺς τῆς Σκήτης γιὰ τὴν καθημερινή τους ἐξομολόγησι. Μετὰ τὸ δεῖπνο καὶ τὸ Ἀπόδειπνο, συνέχιζε τὴν ἐνασχόλησί του μὲ τὴν ἀλληλογραφία μέχρι ἄργα τὴν νύκτα.

«Τὸ πρόσωπό του», ἔγραψε ἕνας ἀπὸ τοὺς μαθητὰς του στὸν Βίο ποὺ συνέταξε, «ἦταν φωτεινὸ καὶ φλεγόμενο ὡσὰν πρόσωπο ἀγγέλου. Τὸ βλέμμα του ἦταν εἰρηνικὸ καὶ ὁ λόγος του ταπεινὸς καὶ ἀνεπιτήδευτος. Τὸ πνεῦμα του ὅμως ἦταν συνεχῶς ἐνωμένο μὲ τὸν Θεὸ μέσῳ τῆς ἀδιαλείπτου νοερᾶς προσευχῆς καὶ χάρις στὴν προσευχή, τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε ἀπὸ πνευματικὴ χαρὰ καὶ ἀκτινοβολοῦσε ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον».

Ἀκόμη καὶ ὅταν κοιμόταν, τὰ χεῖλη του δὲν ἔπαυαν νὰ ἐπαναλαμβάνουν τὴν Εὐχὴ καὶ ὅταν ὑπέφερε ἀπὸ ἀϋπνίες, περνοῦσε πολλὰ ὥρες περισυλλογῆς, μελετώντας τὴν θεία Πρόνοια ἢ ψάλλοντας τροπάρια, ἐνῶ τὸ πρόσωπό του τὸ ἔλουζαν ἄφθονα δάκρυα.

Ἄν καὶ εἶχε λάβει ὁ ἴδιος τὸ χάρισμα τῆς νοερᾶς προσευχῆς, ὅμως εἶχε ἀπόλυτη ἐπίγνωσι τῶν κινδύνων πλάνης, τὴν ὁποία εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποθάλη ἢ ἀδιάκριτη ἐξάσκησί της. Στὶς ἐπιστολές του προειδοποιοῦσε μὲ νηφαλιότητα τοὺς μαθητὰς του νὰ μὴν ἐπιζητοῦν πρόωρα τὰ δῶρα τῆς Χάριτος, ἐπέμενε δὲ κυρίως στὴν ταπεινοφροσύνη, τὴν ὁποία ἀποκτᾶ κανεὶς, ὅταν προσπαθῆ νὰ ἐφαρμόσῃ κατὰ τὸ δυνατὸν τελειότερα τὶς θεῖες ἐντολές.

Μὲ πρωτοβουλία τοῦ φίλου του καὶ πνευματικοῦ του τέκνου Ἰβὰν Κιριέφσκυ, σλαβόφιλου φιλοσόφου, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀνακαλύψει στὴν Ὀπτινα καὶ στὴν Ὁρθόδοξη Παράδοσι τὴν οὐσία τῆς σλαβικῆς ψυχῆς, ὁ Στάρετς Μακάριος ἐπιχείρησε τὴν ἔκδοσι μιᾶς σειρᾶς

πατερικῶν κειμένων περὶ πνευματικῆς ζωῆς, ἔργο τὸ ὁποῖο θὰ καθιστοῦσε παγκόσμια τὴν ἀκτινοβολία τῆς Ὑπτινα.

Μετὰ τὴν δημοσίευσιν ἐνὸς βίου τοῦ Στάρετς Παϊσίου Βελιτσκόφσκυ, τὸ 1846, ἀκολούθησαν μεταφράσεις κειμένων Ὁσίων Πατέρων, ὅπως ὁ Δωρόθεος Γάζης, Βαρσανούφιος καὶ Ἰωάννης, Μᾶρκος ὁ Ἀσκητῆς, Ἡσαΐας ὁ Ἀναχωρητῆς, Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς, Ἀββᾶς Θαλάσσιος, Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος, Ἰσαὰκ ὁ Σῦρος, Νεῖλος τῆς Σόρα καὶ ἄλλοι.

Μὲ βάσιν τὶς μεταφράσεις, οἱ ὁποῖες εἶχαν ἐκπονηθῆ στὴν σλαβονικῇ ἐπὶ Παϊσίου Βελιτσκόφσκυ στὸ Νεάμτς, ὁ Μακάριος, βοηθούμενος ἀπὸ μία ομάδα σοφῶν μαθητῶν, Μοναχῶν καὶ λαϊκῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Ὁσιος Ἀμβρόσιος, τὶς ἀναθεωροῦσε καὶ τὶς μετέφραζε στὰ ρωσικά.

Οἱ ἐκδόσεις αὐτὲς ἐγνώρισαν μεγάλη διάδοσιν καὶ ἄγγιξαν τὴν ρωσικὴν *ἰντελλιγκέντσια* (*διανόησι*), ἡ ὁποία ἀναζητοῦσε τὴν ταυτότητά της. Ἐβλεπε κανεὶς τότε στὴν Ὑπτινα τὶς μεγαλύτερες μορφὰς τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης: τὸν Νικολαΐ Γκόγκολ, τὸν Βλαντιμίρ Σολοβιῶφ, τὸν Κωνσταντὶν Λεόντιεφ, τὸν Ντοστογιέφσκυ, ἀκόμη καὶ τὸν Τολστοῖ.

Ἐν τούτοις, ἡ φήμη αὐτῆ, εὐεργετικὴ γιὰ τὸ σύνολο τῆς Ἐκκλησίας, προεκάλεσε νέους διωγμούς. Μὲ σαθρὰ προσχήματα, ἐπεδίωξαν νὰ δυσφημίσουν τὸν Στάρετς, στηλιτεύοντας αὐτόν, λόγου χάριν, γιὰ τὴν διάδοσιν τῆς μονολογίστου Εὐχῆς στὸν λαόν, ἡ ὁποία διήθεν ἐγκυμονοῦσε τὸν κίνδυνον πλάνης.

Ἐγινε λόγος νὰ τὸν μεταθέσουν σὲ ἄλλο Μοναστήρι, ἀλλὰ χάρις στὴν παρέμβασιν τοῦ Ἁγίου Μητροπολίτου Μόσχας Φιλαρέτου, ἡ ἀπειλὴ δὲν πραγματοποιήθηκε.

Ἄλλωστε, ἀπὸ τὸ 1850 καὶ ἐξῆς, ἡ ὑγεία τοῦ Ὁσίου Μακαρίου χειροτέρευε ὄλο καὶ περισσότερο, ἂν καὶ ὁ ἴδιος λησμονοῦσε τὰ ἰδικὰ του βᾶσανα καὶ συνέπασχε μὲ τοὺς ἀνθρώπους στὶς δυστυχίαις τους.

Μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον ἀντιμετώπιζε θέματα παιδείας, κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς στὴν Ρωσία, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἐγνώριζε μεγάλες μεταβολὰς καὶ ἀνακατατάξεις. Μὲ ἀνησυχία παρακολούθησε τὸν Κριμαϊκὸ Πόλεμον καὶ ὅταν πληροφόρηθηκε τὴν κατάληψιν τῆς Σεβαστουπόλεως ἀπὸ τὶς Δυτικὰς δυνάμεις (1855), ἔπεσε στὰ γόνατα ἐνώπιον τῆς Εἰκόνας τῆς Θεοτόκου καὶ ἔκλαιγε μὲ λυγμούς.

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς τελευταίας του ἀρρώστιας, δὲν ἔπαυσε νὰ δέχεται ἐπισκέπτες, στοὺς ὁποίους ἔδινε σταυρουδάκια, εἰκονίσματα ἢ βιβλία ὡς εὐλογία. Ἐκοιμήθη εἰρηνικὰ τὴν 7ῃ Σεπτεμβρίου 1860. Τὸ τίμιον καὶ πολυπαθὲς Σκήνωμά του διετηρήθη ἄφθορον.

* * *

ΟΤΑΝ ἀναπαύθηκε ὁ Στάρετς Μακάριος, τὸ ἔργο τῆς πνευματικῆς καθοδογήσεως (*στάρτσεστρο*) ἀνέλαβε ὁ Στάρετς Ἰλαρίων, ὁ Δικαίος τῆς Σκήτης, καθὼς καὶ ὁ Στάρετς Ἀμβρόσιος.

Ἡ ἱερά μνήμη τοῦ κορυφαίου Στάρετς τῆς Ὀπτινα, τοῦ Ὁσίου Ἀμβροσίου (1812-1891), τιμᾶται τὴν 10ῃ Ὀκτωβρίου. Λόγω τῆς μεγάλης σπουδαιότητος τοῦ βίου καὶ τῶν κατορθωμάτων τοῦ Ὁσίου αὐτοῦ, θὰ δημοσιεύσουμε αὐτόν, Θεοῦ θέλοντος, μεμονωμένως ἐν καιρῷ εὐθέτω.

Ο ΟΣΙΟΣ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ συγκέντρωνε στὸ πρόσωπό του ὅλα τὰ χαρίσματα τῶν προκατόχων του καὶ ἦταν ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ὠδήγησε τὸν θεσμό τοῦ *στάρτσεστρο* στὸ ἀπόγειό του.

Ἐπῆρξε ἐπὶ τριακονταετία ἀληθινὸς προφήτης γιὰ ὅλο τὸν ρωσικὸ λαό.

* * *

Ο ΣΤΑΡΕΤΣ ΙΛΑΡΙΩΝ (Πονομαριῶφ) εἶχε ἐξασκήσει στὴν νεότητά του τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ράπτη. Ὄταν εἰσῆλθε στὴν Ὀπτινα, τοποθετήθηκε στὴν ὑπηρεσία τοῦ Στάρετς Μακαρίου, ὁ ὁποῖος μόλις τότε εἶχε ὀρισθῆ Δικαίος τῆς Σκήτης.

Παρέμεινε στὸ διακόνημα αὐτὸ ἐπὶ μία εἰκοσαετία, μέχρι τῆς κοιμήσεως τοῦ Ὁσίου Μακαρίου καὶ πρόκοψε πολὺ στὴν πνευματικὴ ἐπιστήμη, ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τῆς βιοτῆς τοῦ Στάρετς καὶ ὠφελούμενος ἀπὸ τὶς συχνὲς συζητήσεις μαζί του ἢ μὲ τὸν Γέροντα Λεωνίδα.

Βλέποντας τὴν πνευματικὴ του προκοπή, ὁ Γέρον Μακάριος τὸν προετοίμαζε σιγὰ σιγὰ γιὰ διάδοχό του, στέλνοντάς του τὰ πνευματικά του τέκνα, ὅπως ἔκανε ταυτόχρονα καὶ μὲ τὸν πατέρα Ἀμβρόσιο.

Στὴν συνέχεια, **Ο ΣΤΑΡΕΤΣ ΙΛΑΡΙΩΝ** ἔγινε Δικαῖος τῆς Σκήτης καὶ Πνευματικὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

Ὅλη τὴν ἡμέρα ἐξωμολογοῦσε καὶ τὸ βράδυ ἐδέχετο τοὺς Μοναχοὺς γιὰ νὰ τοὺς δώσῃ τὶς συμβουλές του.

Ποτὲ δὲν ὠμιλοῦσε μὲ ἰδικὰ του λόγια, ἀλλὰ πάντοτε μὲ πατερικὰ ρητὰ ἢ ἔλεγε ὅ,τι θὰ ἔλεγε ὁ Στάρετς Μακάριος σὲ ἀνάλογες περιπτώσεις.

Ἡ διδασκαλία του ἦταν σαφῆς καὶ ἀπέριττη, ἀντλοῦσε δὲ ἀπὸ τὰ βιώματα ποὺ ἀπέκτησε στοὺς ἀγῶνες του ἐναντίον τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν.

Ἦταν συνεχῶς στὴν διάθεσι ὄλων καὶ ἐδέχετο μὲ τὴν ἴδια εὐγένεια καὶ προσοχὴ ἐπισκέπτες ἀπὸ ὅλα τὰ κοινωνικὰ στρώματα.

Ὅταν διέκρινε ὅτι κάποιος ποὺ ἐρχόταν γιὰ νὰ τὸν συμβουλευθῆ εἶχε ἀνάγκη νὰ ἐξομολογηθῆ, τοῦ ἔδινε τρεῖς ἡμέρες προθεσμία γιὰ νὰ ἐξετάσῃ τὴν συνειδήσί του καὶ νὰ ἐκδηλώσῃ τὰ αἷτια τῆς πνευματικῆς ἀσθενείας του. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ὠδήγησε πολλοὺς ἁμαρτωλοὺς στὴν θεοσέβεια καὶ ἐθεράπευσε μὲ τὴν προσευχὴ του πολλοὺς φρενοβλαβεῖς.

Τὰ τελευταῖα δύο χρόνια τῆς ζωῆς του ἀρρώστησε σοβαρά, ἀλλὰ διόλου δὲν διέκοψε τὸ ἔργο του, ζητώντας μόνον ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ τοῦ χαρίζῃ ὑπομονή. Ὡς τὶς τελευταῖες του στιγμές, συνέχισε νὰ τηρῆ τὸν κανόνα τῆς προσευχῆς στὸ κελλί του, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι Μοναχοὶ τῆς Σκήτης.

Ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ τὴν 18ῃ Σεπτεμβρίου 1873.

* * *

ΟΤΑΝ ἐκοιμήθη ὁ Στάρετς Ἀμβρόσιος τὸ 1891, τὴν σκυτάλη τοῦ πνευματικοῦ Ὁδηγοῦ ἀνέλαβε ὁ πιστὸς καὶ ταπεινὸς μαθητὴς του **ΙΩΣΗΦ** (Λιτόβκιν)⁷.

Ὁ Ἰωσήφ εἰσήλθε στὴν Ὀπτινα τὸ 1861 καὶ ὀλίγο μετὰ ἐτέθη στὴν ὑπηρεσία τοῦ Γέροντος Ἀμβροσίου, ὁ ὁποῖος ἤδη ἀπὸ τὴν πρώτη τους συνάντησι εἶχε προφητεῦσει, ὅτι ὁ νέος αὐτὸς θὰ ἐγίνετο «χρήσιμος τοῖς πᾶσι».

Παρέμεινε ἐπὶ τριάντα χρόνια στὴν ὑπηρεσία τοῦ Στάρετς καὶ ἐπέδειξε ὑποδειγματικὴ ἀφοσίωσι, ὑπακοὴ καὶ ταπεινοφροσύνη.

Ἐπὶ εἴκοσι καὶ πλέον ἔτη, δὲν εἶχε κἄν κελλι ἰδικό του καὶ ἔπρεπε νὰ περιμένῃ μέχρι ἄργὰ τὸ βράδυ, ὥσπου νὰ ἀδειάσῃ ἡ αἴθουσα ἀναμονῆς ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτες τοῦ Στάρετς, καὶ νὰ ἀναπαυθῇ ἐκεῖ γιὰ λίγο.

Χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος τὸ 1884, ὅταν ἐτελέσθησαν τὰ Ἐγκαίνια τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σαμορντίνο, τὴν ὁποία εἶχε ἰδρύσει ὁ Στάρετς Ἀμβρόσιος καὶ ἡ Ἀδελφότης αὐτῆς ἦταν ὑπὸ τὴν στενὴ καθοδήγησι αὐτοῦ.

Ὁ Ἰωσήφ μερικὲς φορὲς ἱεουργοῦσε σὲ αὐτὸ τὸ γυναικεῖο Μοναστήρι, ἀλλὰ τὸν περισσότερο χρόνο τὸν ὑπηρετοῦσε τὸν Στάρετς Ἀμβρόσιο, ὁ ὁποῖος δὲν ἦταν σὲ θέσι νὰ μεταβαίῃ στὸν Ναὸ ἐξ αἰτίας τῶν συχνῶν ἀσθενειῶν του.

Πάντα ἤρεμος, σιωπηλὸς καὶ διακριτικὸς, ὁ Γέρον Ἰωσήφ δὲν χρειαζόταν νὰ ἀρθρώσῃ λόγια ταπεινοφροσύνης γιὰ νὰ καταδείξῃ τὴν βαθειὰ του ταπείνωσι, καὶ ὡσὰν μαγνήτης εἴλκυε τὴν ἐμπιστοσύνη ὅσων προσέτρεχαν στὸ κελλι τοῦ Στάρετς, οἱ ὁποῖοι τὸν θεωροῦσαν ὡς ζῶσα εἰκόνα τοῦ Γέροντος.

Σιγὰ σιγὰ, ὁ Στάρετς Ἀμβρόσιος ἄρχισε νὰ στέλνῃ κάποιους ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτες του στὸν πατέρα Ἰωσήφ γιὰ νὰ τοὺς συμβουλεύσῃ καὶ οἱ ἐπισκέπτες αὐτοὶ ἀποροῦσαν, ὅταν διαπίστωναν ὅτι οἱ δύο Γέροντες τοὺς ἔδιναν τὶς ἴδιες ἀκριβῶς ἀπαντήσεις.

Ἀρρώστησε σοβαρὰ τὸ 1888 καὶ ἔλαβε τὸ Μέγα Σχῆμα, ἀνέκτησε ὅμως τὴν ὑγεία του χάρις στὶς προσευχὰς τοῦ Στάρετς Ἀμβροσίου καὶ σὲ ἓνα ὄραμα τῆς Κυρίας Θεοτόκου.

Ὦρίσθηκε ἐπισήμως Πνευματικὸς καὶ στὸ ἐξῆς ἐδέχετο ἐκεῖνος τοὺς ἐπισκέπτες τοῦ Γέροντος Ἀμβροσίου.

Κάτ' ἔτος μετέβαινε μαζί μὲ τὸν Γέροντα στὴν Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Σαμορντίνο ἐπὶ ἓνα μῆνα. Ὄταν τὸ 1890 ὁ πατὴρ Ἀμβρόσιος τὸν διέταξε νὰ ἐπιστρέψῃ μόνος του στὴν Ὀπτινα, ὁ Ἰωσήφ δὲν ἔφερε βεβαίως καμμία ἀντίρρηση, ἀλλὰ ὁ χωρισμὸς αὐτὸς τοῦ προεκάλεσε πολὺ πόνου.

Ἐκτοτε, οἱ Ἀδελφοὶ τῆς Μονῆς καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ ἅγιος Ἠγούμενος Ἰσαὰκ ἄρχισαν νὰ ἐξομολογοῦνται στὸν Στάρετς Ἰωσήφ, ἐνῶ ὁ πατὴρ Ἀμβρόσιος ἀπὸ τὸ Σαμορντίνο τοῦ ἔστειλε τὰ πνευματικὰ τέκνα του, Μοναχὲς καὶ λαϊκοὺς.

Μὲ τὴν βαθεῖα συναίσθησι, ὅτι δίχως τὸν Γέροντά του ὁ ἴδιος ἦταν «ἓνα τίποτα», ὁ Ἰωσήφ εἶχε τόσο τέλεια ἀφομοιώσει τὸ πνεῦμα του, ὥστε γιὰ κάθε τι ἐνεργοῦσε ὅπως ὁ Στάρετς, διατηρώντας ὡστόσο τὴν προσωπικότητά του.

Ἐνῶ ὁ Στάρετς Ἀμβρόσιος ἦταν πολὺ μορφωμένος καὶ ἦταν σὲ θέσι νὰ συνομιλήσῃ μὲ τοὺς ἐπισκέπτες του γιὰ θέματα τέχνης καὶ διανοήσεως, ὁ Στάρετς Ἰωσήφ εἶχε τὴν τάσι νὰ παραμένῃ σιωπηλός.

Περιέβαλλε τοὺς συνομιλητάς του μὲ τὸ γεμᾶτο καλωσύνη βλέμμα του καὶ τὸ ἀγγελικό του χαμόγελο, τοὺς ἄφηνε νὰ ἐκθέσουν ἐκεῖνοι τὰ προβλήματά τους καὶ ὕστερα τοὺς ἀπαντοῦσε μὲ σύντομες βαθυστόχαστες φράσεις, τὶς ὁποῖες ἀντλοῦσε ἀπὸ τὶς διδασχὲς τῶν Ἁγίων Πατέρων, γιὰ νὰ βάλῃ σὲ τάξι τὴν ἐσωτερικὴ τους σύγχυσι καὶ νὰ τοὺς θερμάνῃ τὴν καρδιά.

Ἐτόνιζε, ὅτι ὑπεράνω ὄλων ἡ ὑπακοὴ καὶ ἡ αὐτομεμφία ἀποτελοῦν τὶς ρίζες τῆς ταπεινώσεως, μέσῳ τῆς ὁποίας μπορούμε νὰ ἀποκτήσουμε τὴν ἀπάθεια καὶ νὰ ἐλκύσουμε τὸν Κύριο νὰ σκηνώσῃ ἐντὸς τῶν καρδιῶν ἡμῶν.

Πολὺ αὐστηρὸς ἀπέναντι στὸν ἑαυτό του, ἦταν εὐπροσήγορος μὲ ὄλους, χωρὶς οἰκειότητες, καὶ ἀπαντοῦσε σὲ ὄλων τῶν εἰδῶν τὰ ἐρωτήματα, χωρὶς ποτὲ ὅμως ὁ ἴδιος νὰ ἀνοίγῃ τὴν συζήτησι.

* * *

Ο ΓΕΡΩΝ Ἰωσήφ ἦταν πολὺ συνδεδεμένος μὲ τὸν Στάρετς **ΑΝΑΤΟΛΙΟ** (Ζερτσάλωφ), τὸν Πνευματικὸ τῶν Μοναχῶν τῆς Μονῆς καὶ Δικαίῳ τῆς Σκήτης.

Ὁ Στάρετς Ἀνατόλιος προσήλθε στὴν Ὀπτινα μετὰ τὴν θαυματουργὸ ἴασί του ἀπὸ τὴν φυματίωσι.

Τὸν ἐδέχθη ὡς ὑποτακτικὸ ὁ Στάρετς Μακάριος καὶ τὸν ἐμύησε στὴν νοερὰ προσευ-

χή και ὅταν ἦταν πολὺ ἀπασχολημένος τὸν ἔστελνε γιὰ νουθεσία στὸν Στάρετς Ἀμβρόσιο ἢ στὸν Γέροντα Ἰωσήφ.

Χάρις στὴν διδαχὴ τῶν ἁγίων αὐτῶν Γερόντων, ὁ Ἀνατόλιος πολὺ σύντομα προέκοψε πνευματικά, μάλιστα σὲ τέτοιο σημεῖο ὥστε, ὅταν κάποτε ἐπισκέφθηκε τὴν Σκήτη ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος Μπριαντιανίνωφ, ἐδήλωσε ὅτι ἔλαβε μεγάλη ὠφέλεια ἀπὸ τὶς συνομιλί-ες του μὲ τὸν Στάρετς Ἀνατόλιο.

Ἡ προσκόλλησις τοῦ Ἀνατολίου στοὺς Γέροντες τοῦ ἐπεφύλαξε βάσανα καὶ ταλαιπωρίες ἀπὸ πλευρᾶς τῶν Μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦσαν νὰ ἀντιτίθενται στὸν θεσμὸ τῶν Στάρετς (*στάρτσεστρο*): τὶς δοκιμασίες ὅμως αὐτὲς τὶς ἀντιμετώπιζε ὡς εὐκαιρίες γιὰ νὰ καλλιεργῇ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ταπείνωσι.

Ὅταν ἐκοιμήθη ὁ Στάρετς Μακάριος, πλησίασε περισσότερο τὸν Γέροντα Ἀμβρόσιο, ὁ ὁποῖος κατέστησε αὐτὸν συνεργάτη του καὶ συχνὰ τὸν ἔστελνε στὸ Ἀρχονταρίκι νὰ παρηγορῇ τὶς βασιανισμένες ψυχὲς ποὺ περίμεναν ἐκεῖ.

Ὀλίγο μετὰ τὴν χειροτονία του σὲ Πρεσβύτερο (1870), τοῦ προέτειναν νὰ ἀναλάβῃ καθήκοντα Ἡγουμένου στὴν Μονὴ Σπάσκι Ὀρλώφ, ἀρνήθηκε ὅμως γιὰ νὰ παραμείνῃ πλησίον τοῦ Ἁγίου Ἀμβροσίου.

Κατόπιν, ὠρίσθηκε Δικαῖος τῆς Σκήτης (1874) καὶ μεριμνοῦσε μὲ προσοχὴ γιὰ ὅλους τοὺς Ἀδελφούς. Τὸ κελλί του ἦταν κοντὰ στοῦ πατρὸς Ἀμβροσίου στὴν εἴσοδο τῆς Σκήτης καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν συνομιλία τους μὲ τὸν Στάρετς, οἱ περισσότεροι ἐπισκέπτες περνοῦσαν καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα Ἀνατόλιο.

Αὐτὸς γιὰ τὰ πάντα συμβουλευόταν τὸν Γέροντα Ἀμβρόσιο καὶ κάθε φορὰ ποὺ πήγαινε νὰ τὸν ἰδῇ τοῦ ἔβαζε μία βαθειὰ μετάνοια, ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι προσκυνητές.

Ἡ ταπεινοφροσύνη του ἦταν τόσο βαθειά, ὥστε ἔπεσε ἄρρωστος, ὅταν ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κρονστάνδης τὸν εἶδε σὲ ὄραμα νὰ συλλειτουργῇ μετὰ τῶν Ἀγγέλων.

Ὅταν ἰδρύθηκε ἡ γυναικεῖα Μονὴ τοῦ Σαμορντίνο, ὁ πατὴρ Ἀνατόλιος κατέστη ὁ στενώτερος συνεργάτης τοῦ Στάρετς Ἀμβροσίου, καὶ ἐπὶ εἴκοσι ἕνα ἔτη ὑπηρέτησε στὸ Κοινόβιο αὐτό, διδάσκοντας στὶς Μοναχὲς τὴν μοναστικὴ τάξι καὶ τὴν νοερὰ προσευχή.

Πρὸς τὰ τέλη τοῦ βίου του, κατεῖχε τὴν ἴδια ἱκανότητα νὰ διεισδύῃ στὶς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων ὅπως ὁ Μακάριος καὶ ὁ Ἀμβρόσιος καὶ συχνὰ διετύπωνε λόγια προορατικὰ γιὰ τὸ μέλλον τῶν πνευματικῶν του τέκνων.

Μετὰ τὴν κοίμησι τοῦ Ἁγίου Ἀμβροσίου, ὁ Στάρετς Ἀνατόλιος, γέροντας πλέον, ὑπέφερε ἐκ νέου δοκιμασίες ἐξ αἰτίας τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Καλούγκα, ὁ ὁποῖος τοῦ ἀπαγόρευσε νὰ πηγαίνη στὸ Σαμορντίνο.

Ἡ ὑγεία του κλονίσθηκε σοβαρά, ὥστόσο κατὰ τὴν διάρκεια ἐνὸς ταξιδιοῦ στὴν Μόσχα, εἶχε τὸ κουράγιο νὰ μεταβῆ γιὰ προσκύνημα στὴν Κρονστάνδη, ὅπου συνειλιτούργησε μὲ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη.

Ὅταν ἐπέστρεψε στὴν Ὀπτινα, ἔλαβε κρυφίως τὸ Μέγα Σχῆμα καὶ ὑπέμεινε ἀγογγύστως τὰ βάσανά του μέχρι τέλους.

Ἐκοιμήθη τὴν 25ῃ Ἰανουαρίου 1894, ὀλίγους μῆνες πρὶν ἀπὸ τὸν Ἡγούμενο τῆς Μονῆς, Ἀρχιμανδρίτη Ἰσαάκ.

* * *

ΜΕΤΑ τὴν κοίμησι τοῦ Στάρετς Ἀνατολίου, ὠρίσθηκε ὁμοφώνως διάδοχός του στὸ διττὸ καθήκον τοῦ Ἐξομολόγου καὶ τοῦ Δικαίου τῆς Σκήτης ὁ Στάρετς **ΙΩΣΗΦ**, ὁ ὁποῖος διηύθυνε τὴν μοναστικὴ Ἀδελφότητα ὄχι ἐξουσιαστικά, ἀλλὰ μὲ πατρικὴ ἀγάπη καὶ ταπεινοφροσύνη, ἀρετὲς μπροστὰ στὶς ὁποῖες ἐκάμπτετο κάθε ἴδιον θέλημα.

Δὲν ἦταν ὅμως ὀλιγότερο αὐστηρὸς ὡς πρὸς τὴν τήρησι τῶν Κανόνων τοῦ μοναχικοῦ βίου καὶ οἱ Μοναχοὶ δὲν ἀνελάμβαναν καμμία δραστηριότητα ἢ ἀσχολία χωρὶς τὴν εὐλογία του.

Ἐπὶ δώδεκα συναπτὰ ἔτη, ἐπιτελοῦσε ἀνελλιπῶς τὰ καθήκοντά του, καθὼς καὶ τὴν πνευματικὴ καθοδήγησι τῶν μοναζουσῶν τοῦ Σαμορντίνο, ὅπως ἐπίσης καὶ τὸ πλῆθος τῶν λαϊκῶν, παρὰ τὶς συχνές του ἀσθένειες, οἱ ὁποῖες τὸν ὑποχρέωσαν τελικὰ νὰ παραιτηθῆ τὸ 1906 ἀπὸ τὴν θέσι τοῦ Δικαίου τῆς Σκήτης.

Ἐπαυσε ἐπίσης νὰ ἐξομολογῆ, ἀλλὰ δὲν τοῦ ἦταν δυνατὸν νὰ κλείσῃ τὴν πόρτα σὲ ὅσους ἔρχονταν, καὶ ἦταν πάντοτε πολλοί, γιὰ νὰ λάβουν τὴν εὐλογία του καὶ νὰ τὸν παρακαλέσουν νὰ προσευχηθῆ ὑπὲρ αὐτῶν.

Ἡ ὑγεία του ἐπιδεινώθηκε σοβαρὰ τὸ 1911, μετὰ τὴν κοίμησι τῆς Ἡγουμένης τοῦ Σαμορντίνο, ἡ ὁποία εἶχε προβλέψει χαλεποὺς καιροὺς γιὰ τὸ καθίδρυμα τοῦ Ἁγίου Ἀμβροσίου, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ Στάρετς Ἰωσήφ ἦταν τόσο συνδεδεμένος.

Προσβλήθηκε ἀπὸ ἐλονοσία καὶ ὁ πυρετὸς τὸν καθήλωσε στὴν κλίνη του. Ἐζήτησε τότε νὰ περάσουν ἀπὸ τὸ κελλί του ὅλοι οἱ Μοναχοὶ τῆς Ὀπτινα καὶ μετὰ ὅλες οἱ Μοναχὲς τοῦ Σαμορντίνο καὶ τῆς Μονῆς τοῦ Μπέλεφ, γιὰ νὰ λάβουν τὴν εὐλογία του.

Ἐπὶ σειράν ἡμερῶν ἔβλεπε κανεὶς μίαν ἀτελείωτη πένθιμη πομπὴ Μοναχῶν καὶ Μοναζουσῶν μπροστὰ στὸ κελλὶ τοῦ Στάρετς, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ πρῶτα εὐλόγησε ὅλα του τὰ πνευματικὰ τέκνα, κατόπιν ἀφιερῶθηκε πλήρως στὴν προσευχή.

Παρέδωσε τὴν ὁσιακὴ ψυχὴ του στὸν Κύριο τὴν 8ῃ Μαΐου 1911, σὲ ἡλικία 74 ἐτῶν.

* * *

Ο ΣΤΑΡΕΤΣ ΙΣΑΑΚ (Ἀνθίμωφ), ὁ ὁποῖος προσήλθε στὴν Ἱερὰ Σκῆτη τῆς Ὀπτινα τὸ 1841, καταγόταν ἀπὸ οἰκογένεια πλούσιων ἐμπόρων τοῦ Κούρσκ.

Μετὰ τὴν χειροτονία του σὲ Πρεσβύτερο, ἡ ὁποία ἔγινε παρὰ τὴν θέλησί του, ὁ Στάρετς Μακάριος συνέστησε στὸν Ἅγιο Μητροπολίτη Μόσχας Φιλάρετο νὰ ὀρισθῇ ὁ πατὴρ Ἰσαὰκ ἀντικαταστάτης τοῦ πατρὸς Μωϋσέως στὴν Ἡγουμενία τῆς κυρίας Μονῆς (1862).

Ἀπαρνήθηκε τὸν πόθο του γιὰ τὴν ἡσυχία καὶ ἀφιερῶθηκε ἐπὶ τεσσαρακονταετία, ἐν πνεύματι πίστεως καὶ ὑπακοῆς στὴν θεία Πρόνοια, στὴν ἀνέγερσι πολλῶν ἀπαραι-

τήτων κτισμάτων καὶ κατῶρθωσε νὰ ἀνορθώσῃ τὰ οἰκονομικὰ τῆς Μονῆς, τὰ ὁποῖα εἶχε παραμελήσει ὁ Στάρετς Μωϋσῆς.

Βασιζόταν στὴν διάκρισι τοῦ Στάρετς Ἀμβροσίου καὶ ζητοῦσε τὴν γνώμη του γιὰ κάθε σημαντικὸ ζήτημα.

Παρὰ τὶς ὑψηλὲς εὐθύνες ποὺ εἶχε ἐπωμισθῇ, παρέμενε ταπεινὸς καὶ ἀπλὸς στὶς σχέσεις του μὲ τοὺς Ἀδελφοὺς καὶ ὅταν πήγαινε κάθε Σάββατο νὰ ἐξομολογηθῇ στὸν Στάρετς Ἀμβρόσιο, ἀνέμενε στὴν σειρά μαζί μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους. Ὄταν ἐκοιμήθη ὁ Στάρετς Ἀμβρόσιος, εἶχε Πνευματικὸ τὸν Γέροντα Ἰωσήφ, ἃν καὶ τὸν εἶχε κείρει Μοναχὸ ὁ ἴδιος.

Μετὰ ἀπὸ κάποιους ἀρχικοὺς δισταγμοὺς, συγκατατέθηκε τελικῶς στὴν ἴδρυσι τοῦ Σαμορντίνου· ὅταν ὁμως ἀποσύρθηκε ὀριστικῶς ἐκεῖ ὁ Στάρετς Ἀμβρόσιος, δὲν ἔκρυψε τὴν ἀπαγοήτευσί του. Ἐν τούτοις, ὑπερασπίσθηκε σθεναρὰ τὸ Κοινόβιο, ὅταν ὁ Ἐπίσκοπος

θέλησε νὰ καταλύσῃ τοὺς δεσμοὺς μεταξύ τῆς γυναικείας Μονῆς καὶ τῆς Ὀπτινα. Ἡ ἀποχώρησις τοῦ Ἁγίου Ἀμβροσίου, ὡστόσο, ἐσήμανε γιὰ τὴν Μονὴ τῆς Ὀπτινα τὴν ἀρχὴ μιᾶς περιόδου δοκιμασιῶν.

Δοκιμάσθηκε ἰδιαίτερα, ἀφοῦ μετὰ τὴν ἀποχώρησι τοῦ Στάρετς Ἀμβροσίου ἐπλήγη ἀπὸ παράλυσι καὶ ἀνέκτησε τὶς δυνάμεις του μόλις στὸ τελευταῖο ἔτος τῆς ἡγουμενίας του, ὁπότε ὁμως προσεβλήθη ἀπὸ δυσεντερία.

Ὁ Στάρετς Ἰσαὰκ ἀφιερώθηκε στὴν προσευχὴ καὶ ἐκοιμήθη τὴν 28ῃ Αὐγούστου 1894, σὲ ἡλικία ὀγδόντα πέντε ἐτῶν.

* * *

ΓΟΝΟΣ πλουσίας οἰκογενείας Κοζάκων, ὁ Στάρετς **ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΣ** (Πλιχάνωφ)⁸ ἀκολούθησε στρατιωτικὴ σταδιοδρομία καὶ ἔφθασε στὸν βαθμὸ τοῦ Συνταγματάρχου στὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο τῆς περιοχῆς Καζάν.

Ἀρρώστησε σοβαρὰ καὶ καθὼς χαροπάλευε, εἶδε ἓνα ὄραμα καὶ ἄκουσε μία φωνή, ἡ ὁποία τὸν διέτασε νὰ μεταβῆ στὴν Ὀπτινα.

Μόλις ἀποκαταστάθηκε ἡ υἡγεία του, ἔσπευσε νὰ συναντήσῃ τὸν Στάρετς Ἀμβρόσιο, ὁ ὁποῖος τὸν συνεβούλευσε νὰ τακτοποιήσῃ τὶς ὑποθέσεις του καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ σὲ τρεῖς μῆνες.

Ξεπέρασε μὲ δυσκολίες ὅλα τὰ ἐμπόδια καὶ ἔφθασε στὴν Ὀπτινα τὴν ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποία ἐνταφιαζόταν ὁ Ἅγιος Ἀμβρόσιος· ὁ Γέρων Ἀνατόλιος τὸν ἔθεσε ὑπὸ τὴν καθοδήγησι τοῦ Στάρετς Νεκταρίου, ὁ ὁποῖος μετέδωσε στὸν ὑποτακτικὸ του τὴν πνευματικὴ κληρονομία τῶν προγενεστέρων Πατέρων.

Χειροτονήθηκε ἱερομόναχος καὶ ὑπηρέτησε ὡς στρατιωτικὸς Ἱερεὺς κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ρωσο-ιαπωνικοῦ πολέμου (1905).

Ὅταν, μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου, ἐπέστρεψε στὴν Ὀπτινα, ἡ Σκήτη εὐρίσκετο σὲ παρακμῇ. Ὁ Στάρετς Ἰωσήφ ἦταν πλέον πολὺ ἡλικιωμένος καὶ ἄρρωστος, ὥστε ἀδυνατοῦσε νὰ μεριμνᾷ πλέον γιὰ τὶς ὑποθέσεις τῆς Σκήτης, ἡ δὲ ὑλικὴ καὶ πνευματικὴ κατάστασις τῆς Ἀδελφότητος εἶχε ὑποβαθμισθῆ ἐπικινδύνως.

Τότε, ώρίσθηκε ὁ Γέρων Βαρσανούφιος ὡς Δικαίος τῆς Σκήτης καὶ ἀποκατέστησε μὲ ἐνεργητικότητα καὶ φρόνησι τὴν ὀρθὴ τάξι. Ἄν καὶ ὁ χαρακτήρας του δὲν ἀνεχόταν συμβιβασμοὺς μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, ὅμως ὁ Στάρετς συνεδύαζε ἀρμονικὰ τὴν αὐστηρότητα καὶ τὴν τρυφερὴ συγκατάβασι πρὸς τοὺς Μοναχοὺς του, τοὺς ὁποίους καθωδηγοῦσε στὴν παραδοσιακὴ ὁδὸ τῆς εὐαγγελικῆς τελειότητος μὲ ὁμιλίαι, τὶς ὁποῖαι διήνθιζε μὲ πολλὰ ζωντανὰ παραδείγματα ἢ παρομοιώσεις μὲ τὴν μουσικὴ, τῆς ὁποίας ἦταν μέγας λάτρης.

Ὅπως καὶ ὅλοι οἱ προκάτοχοί του, ἐπέμενε ἰδιαίτερα στὴν ταπεινωσι, στὴν ἐξαγόρευσι τῶν λογισμῶν καὶ στὴν ἀδιάλειπτη ἐπανάληψι τῆς μονολόγιστης Εὐχῆς. Ἐλεγε ὅτι ἡ μονολόγιστος Εὐχὴ τοῦ Ἰησοῦ ὁμοιάζει μὲ θάλασσα δίχως ἀκτὴ, τὴν ὁποία διασχίζουν γιὰ νὰ φθάσουν στὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, ἐκεῖνοι ποὺ ἐπιμένουν στὴν μοναχικὴ ζωὴ, χωρὶς μέριμνες καὶ ἀνησυχίας γιὰ τὸν παρόντα κόσμον. Ὅμως, ἂν καὶ πρέπει νὰ ἐκζητοῦμε ἀπὸ τὸν Κύριον νὰ μᾶς δώσῃ τὸ χάρισμα τοῦ ἀπερισπάστως προσευχεσθαι, ὥστόσο νὰ ἀφήνομε στὴν ἐλευθερίᾳ τῆς Χάριτός Του τὴν δωρεὰ τῶν ἀνωτέρων βαθμίδων τῆς νοερᾶς προσευχῆς.

Ὄντας μέγας ἀσκητὴς ὁ ἴδιος, εἶχε τὸ προορατικὸ χάρισμα, τὸ ὁποῖο συχνὰ ἐκδηλωνόταν στὴν Ἐξομολόγησι, καθὼς καὶ τὸ χάρισμα τῆς θεραπείας καὶ τῆς προφητείας.

Ἐπειδὴ δὲν ἐφείδετο τῶν δυνάμεών του, ἀρρώστησε τὸ 1910 καὶ ἔλαβε τὸ Μέγα Σχῆμα. Ἡ ὑγεία του στὸ μεταξὺ ἀποκαταστάθηκε, ἀλλὰ ἐπρόκειτο νὰ ἀντιμετωπίσῃ σύντομα μία ἀκόμη μεγαλύτερη δοκιμασία.

Στὴν Ἀδελφότητα τῆς Μονῆς, ἡ ὁποία ἀποτελεῖτο τότε ἀπὸ περὶπου τριακόσιους Μοναχοὺς, ὑπῆρχε ἀριθμὸς Μοναχῶν, προερχομένων ἀπὸ τὴν φιλελεύθερη κοινωνία τῆς ἐποχῆς καὶ δὲν κατανοοῦσαν τὸν θεσμὸ τῶν Γερόντων (*στάρτσεστρο*), ἐπιδίδοντο σὲ κριτικὴ κατὰ τοῦ Στάρετς Βαρσανουφίου καὶ ἐπεδίωκαν νὰ κλείσῃ ἡ Σκήτη.

Ἡ ἀντίθεσις τους αὐτὴ κατέληξε σὲ ἀληθινὴ συνωμοσία· ἓνας καχύποπτος Ἐπίσκοπος ἤλθε γιὰ νὰ διεξαγάγῃ ἀνακρίσεις καὶ ὁ Γέρων Βαρσανούφιος καθαιρέθηκε, ώρίσθηκε δὲ ὡς Ἠγούμενος τῆς μακρινῆς Μονῆς τοῦ Γκολουτβίνσκου.

Παρὰ τὴν προχωρημένη ἡλικία καὶ τὶς ἀναπηρίες του, κατῶρθωσε μέσα σὲ ἓναν χρόνον νὰ ἀναστηλώσῃ τὰ κτίσματα τῆς Μονῆς

αυτῆς καὶ νὰ ἀνανεώσῃ τὴν Ἀδελφότητα, μεταφέροντας τὸ πνεῦμα τῶν Στάρετς τῆς Ὑπτινα.

Ἐξαντλημένος ἀπὸ τὶς προσπάθειές του, μετὰ ἀπὸ ὀλίγο καιρὸ κατέπεσε προσβεβλημένος ἀπὸ καρκίνου. Ὑπέμενε ὅλες αὐτὲς τὶς δοκιμασίες κατὰ μίμησιν τοῦ Θεοῦ Πάθους καὶ ὅταν τοῦ ἐγίνοντο προτάσεις γιὰ θεραπευτικὰ φάρμακα, ἀπαντοῦσε: «Ἀφήστέ με στὸν σταυρό μου!».

Ἐπειδὴ ἡ κατάστασις τῆς υἰγείας του δὲν τοῦ ἐπέτρεπε πλέον νὰ ἐπιτελῇ τὰ καθήκοντά του, ἔγραψε στὴν Ἱερὰ Σύνοδο γιὰ νὰ ὑποβάλῃ τὴν παραίτησί του καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ τοῦ ἐπιτραπῇ ἡ ἐπιστροφή του στὴν Ὑπτινα, «γιὰ ν' ἀφήσῃ ἐκεῖ τὰ ὀστά του».

Παρέδωσε τὴν ὀσιακὴ ψυχὴ του στὸν Κύριον τὴν 1η Ἀπριλίου 1913, πρὸ τοῦ νὰ λάβῃ ἀπάντησι. Ἐνταφιάσθηκε στὴν Ὑπτινα, δίπλα στοὺς ἄλλους Στάρετς.

* * *

Ο ΠΑΤΗΡ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ (Τυχώνωφ)⁹, ὁ τελευταῖος ἐκ τῶν μεγάλων Στάρετς τῆς Ὑπτινα, γεννήθηκε τὸ 1857.

Ἀνῆκε σὲ μιὰ πτωχὴ οἰκογένεια καὶ ἐργαζόταν σὲ ἕναν ἔμπορο, ὁ ὁποῖος θέλησε νὰ τὸν νυμφεύσῃ μὲ τὴν θυγατέρα του. Ἔτσι, ὁ Νεκτάριος ἔφθασε στὴν Ὑπτινα γιὰ νὰ ζητήσῃ τὴν συμβουλὴ τῶν Γερόντων, ὅπως τοῦ συνέστησε νὰ κάνῃ μιὰ ἡλικιωμένη Μοναχὴ.

Μόλις παρουσιάσθηκε στὸν Στάρετς Ἀμβρόσιο, ὁ Γέροντας ἄφησε ὅλους τοὺς ἄλλους ἐπισκέπτες του καὶ τοῦ ὠμιλοῦσε γιὰ δύο ὀλόκληρες ὥρες.

Ὁ Νεκτάριος παρέμεινε τὴν Ὑπτινα, ἐπὶ εἴκοσι δὲ καὶ πλέον ἔτη ἦταν ὑπὸ τὴν πνευματικὴ καθοδήγησι τοῦ Γέροντος Ἀνατολίου, τοῦ Δικαίου τῆς Σκήτης, ἀλλὰ μετέβαινε συχνὰ καὶ συνεβουλευέτο τὸν Ὁσιο Ἀμβρόσιο· ἔτσι, μυσήθηκε στὶς ἀρχὲς τῆς πνευματικῆς καθοδηγήσεως.

Ἐμποτισμένος ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Πατέρων, ἐπεδείκνυε ζωηρὸ ἐνδιαφέρον γιὰ ζητήματα λογοτεχνικά, καλλιτεχνικά καὶ

ἐπιστημονικὰ καὶ ἦταν πάντοτε σὲ θέσι νὰ διακρίνη τὶς πνευματικὲς τοὺς συνέπειες.

Ὀλίγο μετὰ τὴν χειροτονία του σὲ Πρεσβύτερο (1898), ἐπιθύμησε νὰ ἀναχωρήσῃ σὲ μακρινὴ ἱεραποστολὴ· δὲν ἔλαβε ὅμως τὴν εὐλογία τοῦ Στάρετς Ἰωσήφ καὶ ἔτσι παρέμεινε στὴν Σκήτη, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο τοῦ ἐπέτρεψε νὰ ἀφιερωθῇ στὴν προσευχή.

Σὲ μία ἄλλη περίοδο τοῦ βίου του, ἐπεδίωξε νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδὸ τοῦ διὰ Χριστὸν Σαλοῦ, ἀλλὰ ἡ διοίκησις τῆς Ἱερᾶς Σκήτης ἔθεσε τέρμα στὶς ἐκκεντρικότητές του.

Τελικὰ, ἀνεκάλυψε τὸν τρόπο ἀσκήσεως, ὁ ὁποῖος τοῦ ταίριαζε, σὲ μία μορφή ἡμι-ἐγκλειστης ζωῆς. Τοῦ ἄρεσε νὰ λέγῃ, ὅτι μόνο δύο λόγους ἔχει ὁ Μοναχὸς γιὰ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ κελλί του: γιὰ νὰ πάῃ στὸν Ναὸ καὶ γιὰ νὰ τὸν πᾶνε στὸ μνῆμα.

Ἐξακολουθοῦσε ὅμως νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ πολιτιστικὰ θέματα καὶ μεταξὺ τῶν ἐπισκεπτῶν του συγκατελέγοντο διακεκριμένοι ἐκπρόσωποι τῶν τεχνῶν καὶ τῶν γραμμάτων. Ἡ συμβουλή του στοὺς διανοουμένους ἦταν:

«Σταματήστε νὰ σκέπτεσθε, διότι ἡ σκέψις διασκορπίζει καὶ ἀρχίσατε νὰ συγκεντρώνεσθε, ὥστε νὰ φθάσετε στὴν θεωρία».

Στοὺς δὲ καλλιτέχνες καὶ λογοτέχνες ὑπενθύμιζε, ὅτι ματαίως νομίζουν πὼς εἶναι δημιουργοί, ἀφοῦ δὲν κάνουν τίποτε ἄλλο, ἀπὸ τὸ νὰ ἀνασυντάσσουν τὶς λέξεις, τὶς εἰκόνες, καὶ τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἔπλασε ὁ Κύριος, χάρις στὸ πνεῦμα ποῦ Ἐκεῖνος τοὺς ἐχάρισε· ὑπάρχει ὅμως μία ἄλλη τέχνη, κατὰ πολὺ ὑπερτέρα, ποῦ συνίσταται στὴν μετάπλασι τοῦ ἴδιου τοὺς τοῦ ἑαυτοῦ.

Τὸ 1913, οἱ Μοναχοὶ τῆς Ὁπτινα συγκεντρώθηκαν γιὰ νὰ ἐκλέξουν νέο Γέροντα.

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἀγαπητός, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀποσυρθῆ στὴν Ὁπτινα καὶ διῆγε βίο ἐνάρετο μαζί μὲ κάποιους μαθητές του, ἀρνήθηκε τὴν πρότασι, ἡ ὁποία τοῦ ἔγινε καὶ ὑπέδειξε τὸν Νεκτάριο, ὁ ὁποῖος ἀναγκάσθηκε νὰ ὑποταχθῇ.

Ἐγκαταστάθηκε στὸ κελλί τοῦ Ὁσίου Ἀμβροσίου, στὴν εἴσοδο τῆς Σκήτης καὶ ἀρχισε νὰ ἀσκῇ τὸ διακόνημα τῆς πνευματικῆς καθοδηγήσεως σὲ συνεργασία μὲ τὸν Στάρετς **ANATOLIO** τὸν Νέο (Ποτάπωφ).

Ὁ Στάρετς Νεκτάριος θεωροῦσε τὸν ἑαυτό του ὡς τὸν πλέον

Ὁ Ὅσιος Στάρετς Ἀνατόλιος ὁ Νέος ἐκοιμήθη στὴν Ὀπτινα τὴν 30ῆ Ἰουλίου 1922. Ἐν καιρῷ εὐθέτω, σὺν Θεῷ, θὰ ἀναφερθοῦμε ἐκτενωῶς στὸν Βίο του.

πτωχὸ καὶ ἀσθενέστερο ὄλων, ἐμπιστευόταν ὁμως στὴν Χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ στὴν πίστι ὅσων τὸν ἐπλησίαζαν γιὰ νὰ τοὺς καθοδηγήσει.

Ἐπὶ ἤρξε πολὺ ἀπλός, τὸ πνεῦμα του ὁμως ἦταν διαπεραστικὸ καὶ εἶχε κληρονομήσει ἀπὸ τοὺς προκατόχους του τὴν ἰκανότητα νὰ γνωρίζη τὶς καρδιές τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ προσαρμόζη τὰ λόγια του στὶς ἀνάγκες τοῦ καθενός.

Ἦταν αὐστηρότερος στὴν διδασκαλία του ἀπὸ τὸν Στάρετς Ἀνατόλιο· ὁμως, ἐνῶ ἦταν ἀπαιτητικὸς ἐναντι τῶν Κληρικῶν καὶ τῶν μελῶν τῆς *Ἰντελλιγκέντσια*, ἦταν προσιτὸς καὶ φιλόστοργος ἀπέναντι στὸν ἀπλὸ λαό. Μεριμνοῦσε ιδιαίτερα γιὰ τοὺς ἀθεράπευτα ἀμαρτωλοὺς, τοὺς

ὁποίους τρυφερὰ ἀποκαλοῦσε: «τὰ τέκνα μου τὰ πιὸ ἀκριβὰ» ἢ «οἱ μικρές μου ἀμνάδες».

Προικισμένος μὲ ὀξυτάτη αἴσθησι τοῦ *χιοῦμορ*, συχνὰ διήνθιζε τὴν διδαχὴ του μὲ ἀνέκδοτα ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Σκήτης, τῆς ὁποίας ἦταν ἓνα ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων μελῶν.

Ἐπέμενε ιδιαίτερα στὸ θέμα τῆς ὑπακοῆς, μέσῳ τῆς ὁποίας ὀδηγοῦμεθα στὴν μίμησι τοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ Ἐκεῖνος ἀπὸ ὑπακοῆ ἐγίνε ἀνθρωπος γιὰ τὴν Σωτηρία μας, καθὼς καὶ στὸ θέμα τῆς προσευχῆς, μέσῳ τῆς ὁποίας ἡ ψυχὴ ποὺ στερεῖται τῆς Χάριτος δύναται νὰ ἐπανέλθῃ στὴν ζωὴ.

Ὅταν ξέσπασε ἡ Ἐπανάστασις, πῆρε ἀνοικτὰ θέσι ὑπὲρ τοῦ Πατριάρχου Ἀγίου Τύχωνος ἐναντίον τῆς «Ζώσης Ἐκκλησίας», τῆς ἀπόπειρας αὐτῆς τῶν κομμουνιστῶν νὰ διεισδύσουν ἀκόμη καὶ στὴν Ἐκκλησία, ἀπαγόρευσε δὲ στὰ πνευματικά του τέκνα νὰ ἔχουν ὅποιαδήποτε σχέσι μὲ ἐκείνους τοὺς προδότες.

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ὀπτινα ἔκλεισε τὸ 1923 καὶ οἱ «ἀκτιβιστὲς» τὴν ἐλεηλάτησαν τὸ 1926. Ὁ Στάρετς Νεκτάριος ἐξωρίσθηκε στὸ χωριὸ Χολμίσα τῆς περιοχῆς τοῦ Μπριάνσκ.

Ἐκοιμήθη πλήρης ἡμερῶν τὴν 29ῆ Ἀπριλίου 1928. Ἐπτὰ περίπου χρόνια ἀργότερα, τὸ ἱερὸ Λεῖψανό του εὐρέθη ἄφθορο.

ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ τοῦ Γέροντος Βαρσανουφίου συνέχισε ὁ ὑποτακτικός του, Στάρετς **ΝΙΚΩΝ** (Μπελιάγεφ).

Ὁ Νίκων ἔλαβε ἐξαιρετική χριστιανική ἀνατροφή ὑπὸ τὴν καθοδήγησι τῆς μητέρας του, ἡ ὁποία ἦταν πνευματικὸ τέκνο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κρονστάνδης.

Προσῆλθε στὴν Ὀπτινα σὲ ἡλικία δεκαεννέα ἐτῶν τὸ 1907, μαζί μὲ τὸν ἀδελφὸ του, καὶ ἔγιναν ὑποτακτικοὶ τοῦ Στάρετς Βαρσανουφίου.

Ὁ Μητροπολίτης Τρύφων, ὁ ὁποῖος ἔτρεφε βαθὺ θαυμασμὸ γιὰ τὸν Γέροντα, συνεβούλευσε τὸν Νίκωνα νὰ τοῦ ἀφοσιωθῆ ἀνεπιφύλακτα, παρὰ τὴν ἀντίθεσι κάποιων Μοναχῶν.

Ὁ Νίκων κατέβαλε κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ ἀφομοιώσῃ τὴν διδασκαλία τοῦ Ἁγίου Βαρσανουφίου, τοῦ ὁποῖου ἦταν ὁ προσωπικὸς γραμματεὺς. Ὁ Γέροντας εἶχε διακρίνει στὸν δραστήριο αὐτὸν νέο Μοναχὸ μία βαθεῖα πνευματικὴ αἴσθησι· ἔτσι, μετὰ τὴν κοινὴ διδασκαλία, συχνὰ τὸν ἔπαιρνε κατὰ μέρος γιὰ νὰ τοῦ μεταδώσῃ τοὺς καρποὺς τῆς ἐμπειρίας του καὶ νὰ τὸν παροτρύνῃ προορατικὰ νὰ ἀποθησαυρίσῃ ὑπομονὴ ἐν ὄψει τῶν δοκιμασιῶν ποὺ θὰ ὑφίστατο, ὅταν θὰ τὸν διεδέχετο στὴν θέσι του.

Ὁ Νίκων ἔλαβε τὸ Σχῆμα τὸ 1909 καὶ μετὰ τὴν ἐξορία τοῦ Στάρετς Βαρσανουφίου, μετακινήθηκε ἀπὸ τὴν Σκήτη στὴν Μονὴ καὶ ἀνέλαβε τὸ διακόνημα τοῦ γραμματέως.

Χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1917 καὶ ἐπέδειξε ἀξιοθαύμαστες διοικητικὲς ἰκανότητες μέσα στὴν ἀναταραχὴ τῆς Ἐπαναστάσεως, κατορθώνοντας νὰ μετασχηματίσῃ τὴν Μονή, ποὺ εἶχε στερηθῆ ὅλα τὰ εἰσοδήματά της, σὲ «ἀγροτικὴ κολλεκτίβα».

Συνελήφθη ἄνευ αἰτίας τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1919 καὶ φυλακίσθηκε στὸ Κοζέλσκ, ἀλλὰ σύντομα ἀφέθηκε ἐλεύθερος. Προτιμώντας νὰ πεθάνῃ, παρὰ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ Μοναστήρι, παρέμεινε στὴν Μονὴ ἀναμένοντας κάθε στιγμὴ τὸν διωγμὸ, τὴν ἐξορία καὶ τὰ βασανιστήρια.

Τὸ 1923, οἱ *μπολσεβίκοι* διέταξαν νὰ σταματήσουν οἱ Ἀκολουθίες στὴν Ὀπτινα καὶ οἱ περισσότεροι Μοναχοὶ διεσκορπίσθησαν, ὁ πατὴρ Νίκων ὅμως κατάφερε νὰ παραμείνῃ ὀλίγο ἀκόμη στὴν ὑπηρεσία τοῦ καθολικοῦ τῆς Μονῆς.

Ἄνελαβε καθήκοντα Πνευματικοῦ γιὰ τοὺς προσκυνητάς, οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦσαν νὰ καταφθάνουν στὴν Ὀπτινα καὶ καθωδηγοῦσε ἐπίσης μία ὁμάδα μοναζουσῶν τοῦ Σαμορντίνο, ἡ ὁποία εἶχε καταφύγει στὸ Κοζέλσκ.

Στὶς ἀρχὲς τοῦ 1924, ἂν καὶ τὸ καθεστῶς ἔκλεισε καὶ τὸν τελευταῖο Ναὸ τῆς Ὀπτινα, ὁ Στάρετς Νίκων ἐξακολούθησε νὰ τελῆ τὴν θεία Λειτουργία στὸ κελλί του καὶ νὰ δέχεται ἐκεῖ τοὺς προσκυνητάς ἕως τὶς 15 Ἰουνίου.

Ὑποχρεώθηκε τελικὰ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ὀπτινα καὶ ἐγκαταστάθηκε προσωρινὰ στὸν καθεδρικὸ Ναὸ τοῦ Κοζέλσκ.

Ἡ πίστις του στὸν Θεὸ καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη του στὴν θεία Πρόνοια ἐνεθάρρυναν στὸν κόσμον. Συγκεντρώθηκε γύρω του ἓνας ὄλο καὶ μεγαλύτερος ἀριθμὸς πνευματικῶν τέκνων, τὰ ὁποῖα συχνὰ ἔστελναν σὲ αὐτὸν ὁ Στάρετς Νεκτάριος, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἰσαὰκ ὁ Νέος, ὡς καὶ οἱ πατέρες Μελέτιος καὶ Δοσίθεος, οἱ ὁποῖοι ἦσαν Ἀδελφοὶ τῆς Ὀπτινα.

Δὲν ἐφείδετο χρόνου καὶ δυνάμεων γιὰ τὶς ψυχὰς αὐτές, τὶς ὁποῖες τοῦ ἐμπιστεύθηκαν καὶ συνέδραμε ὑλικά τοὺς πλέον ἀπόρους. Τὰ πρωῖνὰ ἔβλεπε τοὺς ἐξορίστους Μοναχοὺς τῆς Ὀπτινα καθὼς καὶ ἐκείνους ποὺ συχνὰ εἶχαν διανύσει μεγάλες ἀποστάσεις γιὰ νὰ τὸν ἴδου, τὸν δὲ ὑπόλοιπο χρόνο του ἀφιέρωνε στὴν Ἐξομολόγησι τῶν ἄλλων πνευματικῶν του τέκνων μὲ τὸ ἴδιο διορατικὸ χάρισμα ὅπως οἱ προγενέστεροι Στάρετς.

Μία φορὰ τὴν ἑβδομάδα ἐπισκεπτόταν τὴν Ἀδελφότητα τῶν Μοναζουσῶν καὶ περνοῦσε πολλὰς ὥρες, συντάσσοντας τὴν ἀλληλογραφία της.

Ἡ κατάστασις αὐτὴ διήρκεσε μόνο τρία χρόνια· τὸν Ἰούνιο τοῦ 1927, συνελήφθη μαζί μὲ δύο ἄλλους Κληρικούς. Τὰ πνευματικά του τέκνα ἔνωσαν τὶς προσπάθειές τους γιὰ νὰ τοῦ στείλουν στὴν φυλακὴ κάποια βοηθήματα καὶ γράμματα, στὰ ὁποῖα ἀπαντοῦσε, στηρίζοντας τὴν πίστι τους καὶ παρηγορώντας αὐτὰ γιὰ τὶς δοκιμασίες, τὶς ὁποῖες ὑφίσταντο.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1928, καταδικάσθηκε σὲ τριετὴ ἐκτόπισι στὸ στρατόπεδο συγκεντρώσεως τοῦ Σολόφσκου, οἱ περιστάσεις ὅμως τὸν ὠδήγησαν ἄλλοῦ. Ἐξ αἰτίας τοῦ τραυματισμένου του ποδιοῦ, εἶχε ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὴν χειρωνακτικὴ ἐργασία καὶ ἔτσι ἐξοικονομοῦσε τὸν ἀπαραίτητο χρόνο γιὰ προσευχή. Χάρις στὰ βοηθήματα ποὺ

τοῦ ἔστειλαν τὰ πνευματικά του τέκνα, ἄντεξε τὶς φρικτὲς συνθη-
κες τοῦ στρατοπέδου ὡς τὴν μεταγωγή του στὶς νήσους Ποπῶφ
στὴν Καρελία.

Ἐκεῖ συνάντησε τὸν παλαιὸ συμμοναστή του, πατέρα Ἀγαπητό.
Ἐκτόπισαν καὶ τοὺς δύο στὸ Ἀρχαγγέλσκ τὸ 1930, ἂν καὶ ὁ Στάρετς
Νίκων ἦταν σὲ προχωρημένο στάδιο φυματιώσεως.

Ἐν συνεχείᾳ, μεταφέρθηκε καὶ στὴν Πενέγκα καὶ τοποθετήθηκε
ὡς ὑπηρετὴς ἐνὸς σκληροῦ καὶ ἀδυσώπητου ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος
τελικά τὸν ἐξεδίωξε, ὅταν ὁ Ἅγιος δὲν ἦταν πλέον δυνατὸν νὰ
ἐργασθῆ.

Τὸν περιέθαλπε ἓνας Μοναχὸς τῆς Ὀπτινα, ἐξόριστος καὶ ἐκεῖνος.
Ὁ Στάρετς Νίκων παρέδωσε τὸ πνεῦμά του εἰς χεῖρας Θεοῦ
ζῶντος τὴν 25ῃ Ἰουνίου 1931, σὲ ἡλικία 43 ἐτῶν, ἀφοῦ προηγου-
μένως ἐσφράγισε τὸν ἄερα μὲ τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, εὐλογῶν
ἀπὸ μακρὰ τὰ πνευματικά του τέκνα.

* * *

Ο ΣΤΑΡΕΤΣ ΙΣΑΑΚ (Μπομπρίκωφ)¹⁰, ὁ
Ἱερομάρτυς, προσῆλθε στὴν Ἱερὰ Μονὴ τῆς
Ὀπτινα κατὰ τὸ 1884, σὲ ἡλικία δέκα ἐννέα
ἐτῶν, ὅπου ὁ κατὰ σάρκα πατέρας του εἶχε
ἤδη καρῆ Μεγαλόσχημος Μοναχός.

Ὁ γνωστὸς στὴν Ὀπτινα διὰ Χριστὸν
Σαλὸς Βασίλειος ἔλαβε ἀμέσως τὸν ὑπο-
ψήφιο Δόκιμο καὶ τὸν ἐπαρουσίασε στὸν
Ὀσιο Ἀμβρόσιο μὲ τὰ ἐξῆς προφητικὰ
λόγια: «Βάλετε μετάνοια στὰ πόδια του,
θὰ εἶναι ὁ τελευταῖος Ἀρχιμανδρίτης τῆς
Ὀπτινα».

Ὁ νέος Δόκιμος Μοναχὸς διορίσθηκε
νὰ βοηθήσῃ τὸν Ἠγούμενο τῆς Μονῆς,
τὸν Ὀσιο Ἀρχιμανδρίτη Ἰσαάκ· ὅταν
ἐκάρη Μοναχὸς μὲ τὸ ὄνομα Ἰσαάκ, τὸν ἐκάλεσαν «Ἰσαάκ τὸν Νέον».

Τὸ 1898 ὁ Μοναχὸς Ἰσαάκ ἐχειροτονήθη Διάκονος καὶ Ἱερομόναχος·
κατὰ τὸ 1914, μετὰ τὴν κοίμησι τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ξενοφώντος, ὁ
πατὴρ Ἰσαάκ ἐξελέγη διάδοχός του ὡς Ἠγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς
μὲ τὸ ὄφθικιο τοῦ Ἀρχιμανδρίτου.

Ὁ Ἀ΄ Παγκόσμιος Πόλεμος προεξένησε πολλές στερήσεις καὶ ἀνάγκες στὸ Μοναστήρι. Ὁ Ὅσιος Ἡγούμενος δὲν εἶχε ἀνάπαυσι· ἐπεδόθη ὀλόψυχα στὴν ὑπηρεσία καὶ βοήθεια ὄλων, οἱ ὅποιοι ὑπέφεραν λόγῳ τοῦ πολέμου. Τὸ φῶς στὸ κελλί του δὲν ἔσβηνε τὴν νύκτα. Ἄν καὶ εἶχε ἐξαντληθῆ ἀπὸ τὶς φροντίδες καὶ τὴν ὑπερκόπωσι, ὁ Ὅσιος τηροῦσε πάντοτε μία ἐσωτερικὴ εἰρήνη καὶ εἶχε ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ.

Κατὰ τὸ 1919, ἐπὶ τοῦ ἀθεϊστικοῦ καθεστώτος, ἡ Μονὴ τῆς Ὀπτινα μετετράπη σὲ «ἀγροτικὴ κολλεκτίβα» καὶ ἄρχισε ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν Μοναχῶν. Κατὰ τὸ ἔτος αὐτό, ὁ Στάρετς Ἰσαὰκ ἐφυλακίσθη γιὰ πρώτη φορὰ μερικὲς ἐβδομάδες.

Τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων τοῦ 1923, ἡ Μονὴ ἐκλείσθη ὀριστικὰ ἀπὸ τὶς Ἀρχὲς καὶ ὁ Γέρων Ἰσαὰκ ἐφυλακίσθη γιὰ δευτέρη φορὰ. Μετὰ τὴν ἐλευθέρωσί του, ἐγκαταστάθηκε στὴν πόλι Κοζέλσκ πλησίον τῆς Ὀπτινα, ὅπου συνέχισε νὰ ἐνεργῆ ἐν κρυπτῷ ὡς ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς.

Μετὰ τὴν Ἑορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος τὸ 1929, συνελήφθησαν ὅλοι οἱ Μοναχοὶ εἰς Κοζέλσκ. Οἱ περισσότεροὶ κατεδικάσθησαν καὶ ἀπεστάλησαν σὲ στρατόπεδα συγκεντρώσεως, ὁ δὲ Στάρετς Ἰσαὰκ μετεκομίσθη σὲ ἄλλη πόλι τῆς περιοχῆς, τὸ Μπέλεφ.

Τὸ 1932, ὅταν ἐταξίδευσε στὸ Μπριάνσκ γιὰ νὰ ἀγοράσῃ μία πολύτιμη Ἱερὰ Εἰκόνα, πάλι συνελήφθη. Μετὰ ἀπὸ πέντε μῆνες φυλακίσεως, τὸν ἐλευθέρωσαν μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ Μπέλεφ. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἀγίου ἦταν: «Ἀπὸ τὸν σταυρό μου δὲν φεύγω», καὶ παρέμεινε στὸ Μπέλεφ.

Τὴν 3/16η Δεκεμβρίου 1937, στὸ Μπέλεφ συνελήφθη μεγάλη ὁμάδα Κληρικῶν, Μοναχῶν καὶ πιστῶν μαζί μὲ τὸν Ἐπίσκοπο Νικήτα. Περισσότεροὶ ἀπὸ ἑκατὸ ἐξ αὐτῶν κατεδικάσθησαν στὴν θανατικὴ ποινὴ. Τὴν 26η Δεκεμβρίου 1937/8η Ἰανουαρίου 1938, ὁ τελευταῖος Ἀρχιμανδρίτης τῆς Ὀπτινα, ὁ Στάρετς Ἰσαὰκ ὁ Νέος, ἔλαβε τὸν στέφανο τοῦ Μαρτυρίου διὰ πυροβολισμοῦ μαζί μὲ ἄλλους Νεομάρτυρες.

Τὰ τίμια Λεῖψανά τους ἔθαψαν σὲ ἓνα ὁμαδικὸ τάφο ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι, παρὰ τὸν δημόσιο δρόμο πρὸς Συμφερούπολι τῆς Κριμαίας.

(*) *Νέος Συναξαριστής τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, ὑπὸ Ἱερομονάχου Μακαρίου Σιμωνοπετρίτου, τ. Β΄, Ὀκτώβριος, σελ. 130-153, ἐκδόσεις «Ἰνδικτος», Ἀθήναι 2004. Ἐπιμέλ. ἡμετ.

1. Ἡ κοινὴ αὐτὴ μνήμη τῶν Στάρετς τῆς Ὁπτινα καθιερώθηκε ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας τὸν Ἰούλιο 1996, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ὁμῶς γιὰ ὅλη τὴν Ρωσικὴ Ἐκκλησία καθὼς καὶ συμπληρωματικὴ διακήρυξις κάποιων Στάρετς ἔλαβε χώρα μόλις τὸν Αὐγούστο τοῦ 2000. Στὴν πρωτοβουλία αὐτὴ, προηγήθηκε τὸ 1990 ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἐν Διασπορᾷ. Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ὁπτινα ἐπεστράφη στὴν Ἐκκλησία τὸ 1987 καὶ σήμερα εὐρίσκεται πλέον σὲ πλήρη ἄνθισι.
2. Βλ. Στάρετς Μωϋσῆς τῆς Ὁπτινα, μετ. Π. Μπότση, Ἀθήνα 1997.
3. Βλ. Στάρετς Ἀντώνιος τῆς Ὁπτινα, μετ. Π. Μπότση, Ἀθήνα 1997.
4. Βλ. Στάρετς Λεωνίδας τῆς Ὁπτινα, μετ. Π. Μπότση, Ἀθήνα 2000.
5. Βλ. Ὅσιος Γέροντας Θεόδωρος τοῦ Σβίρ, Ἀθήνα 2000.
6. Βλ. Στάρετς Μακάριος τῆς Ὁπτινα, μετ. Π. Μπότση, Ἀθήνα 1999.
7. Βλ. Στάρετς Ἰωσήφ τῆς Ὁπτινα, μετ. Π. Μπότση, Ἀθήνα 1995.
8. Βλ. Μητροπολίτου Νικοπόλεως Μελετίου, Στάρετς Βαρσανούφιος, τεύχη Α΄ καὶ Β΄, Πρέβεζα 1987, 1988.
9. Βλ. Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Συμεὼν Νέου Θεολόγου, Ὁ Ὅσιος Νεκτάριος – Ὁ τελευταῖος μεγάλος Στάρετς τῆς Ὁπτινα, Κάλαμος 2003
10. Βλ. στὸ Διαδίκτυο, Ἰστοσελίδα «Православный Свято-Тихоновский Богословский Институт», <http://kuz1.pstbi.ccas.ru>, στὸ τμήμα: Календарь Новомучеников и исповедников/ январь 8/Исаакий (Бобриков Иван Николаевич).